

Una peça més dins l'aula

*“Per educar a un nen fa
falta la tribu sencera”*

Proverbi Africà

Agraïments a Sonia Puig, Marian Garcia, Carmen Garcia,
Esther Masdeu, Gna. Rosario Hidalgo i Cristina Simón.

Índex

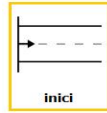
1. Introducció	6
2. Història del terme autisme.....	8
3. Definició d'autisme	11
3.1. Tipus d'autisme	12
3.2. Característiques d'una persona amb autisme	18
3.3. Causes probables.....	20
4. Procés de detecció.....	21
5. Diagnòstic i classificació	26
6. Tractament i intervencions.....	33
6.1. Elements bàsics de la intervenció.....	34
6.2. Requisits del procés d'intervenció	36
6.3. Serveis que inclou un pla d'atenció integral en els TEA	38
7. Recursos educatius.....	46
7.1. Serveis de la xarxa educativa	47
7.2. Serveis d'intervenció psicoeducativa	50
7.3. Ajudes en l'àmbit educatiu i de comunicació	53
8. Com han d'actuar els pares?	59
9. Part Pràctica.....	63
10. Conclusió	67
11. Bibliografia	69
12. Webgrafia.....	69
13. Annexos.....	78

Part Teòrica

1. Introducció

Ara per ara, un dels trastorns del desenvolupament més comú que afecta els nens de la nostra societat és l'autisme. Aquesta malaltia provoca diferents irregularitats, en el llenguatge, comunicació i en les relacions socials. És un tema que encara que estigui molt present, des del meu punt de vista, no és prou reconegut entre la població i per aquest motiu m'agradaria realitzar aquest treball, a fi d'aprofundir en aquest trastorn i donar importància als recursos necessaris per a d'estimular a qualsevol infant amb algun tipus de dificultat.

A més, és un tema pel qual estic molt interessada, ja que en un futur m'agradaria tractar amb nens que pateixen alguna malaltia en el seu desenvolupament.

Actualment el nostre sistema vetlla per una educació igualitària per a tots els estudiants del país, cercant uns objectius necessaris per tal de desenvolupar a cada un dels ciutadans amb la finalitat de fer-los evolucionar com a persones i a més, formar-los professionalment de cara un futur.

Els seus principals objectius per els alumnes amb un rendiment intel·lectual més alt són els mateixos que els que tenen per els alumnes amb un rendiment més baix. Esperem que tots els nens arribin a ser membres productius de la societat, que la facin avançar en cultura, que siguin ciutadans exemplars...

Com és lògic, arriba un moment en el qual aquests objectius s'han de convertir en pràctiques educatives apropiades a les activitats escolars. Fent que deixant de banda les seves diferències intel·lectuals puguin arribar a ser empresaris, universitaris, ocupin càrrecs polítics, etc. o bé que es dediquin dins l'oci, és a dir, restaurants, botigues...

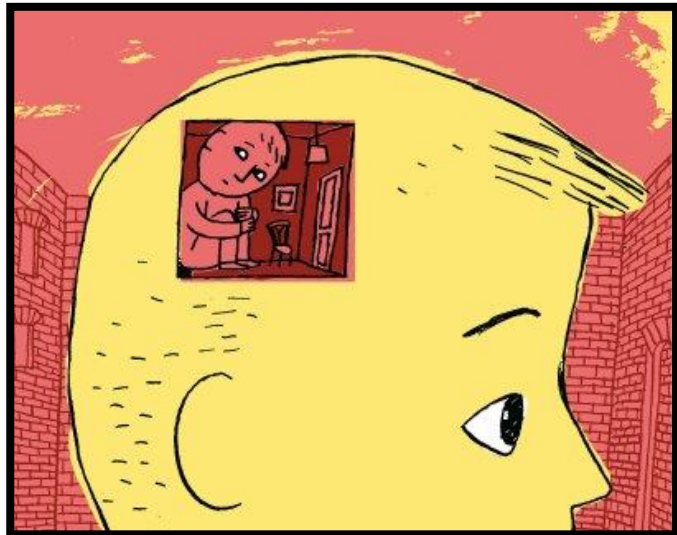

Però, realment som conscients que existeix una gran diversitat i que aquest fet implica gaudir d'uns recursos alhora de realitzar el procés d'aprenentatge?

Els alumnes amb discapacitats intel·lectuals importants. Aquestes persones necessiten un altre tipus d'ajuda i suport diferent a les altres, els seus objectius escolars varien, es cerca el poder arribar a una autonomia pròpia, llibertat, en definitiva integrar-se amb les seves mancances dins la societat.

La hipòtesi que plantejo és que un nen amb el trastorn de l'espectre autista (TEA) està millor atès en una escola ordinària, que gaudeixi dels recursos suficients per tal que el nen pugui ser estimulat de la millor manera possible, ja que relacionar-se amb altres persones afavoreix en el seu desenvolupament com a persona.

El meu treball es dividirà en tres grans parts, la primera seria la definició del terme autisme amb les seves causes, conseqüències, trets principals d'una persona autista, la segona quin seria la millor escolarització per a un nen amb aquest tipus de trastorn i finalment alguns consells pels pares.

Il·lustració 1. Educadora amb una nena autista llegint un llibre.

2. Història del terme autisme

El terme autisme prové del grec, autos, que significa propi, un mateix; curios pel fet d'observar com un significat etimològic dona sentit al mateix concepte d'autisme, descrivint la conducta i actitud que presenten les persones que ho pateixen. Té una llarga trajectòria històrica que data aproximadament d'un segle, tot va començar al segle XX.

Va ser utilitzat per primer cop pel psiquiatra suís **Eugen Bleuler** el 1911, que el va utilitzar per a descriure a un pacient esquizofrènic que s'aïllava en el seu propi món.

Però podem dir que parlem del concepte pròpiament conegut com a autisme gràcies al psiquiatre austríac **Leo Kanner**, va ser el primer a detectar l'autisme com a síndrome, i el va identificar com a entitat individual i a més, el va descriure.

Il·lustració 2. Leo Kanner pare de l'autisme.

L'any 1938 va realitzar un estudi amb un grup d'11 dels seus pacients (tots nens), que presentaven unes característiques semblants. Tots ells tenien alguna conducta que a Kanner li semblava insòlita, la majoria patien una incapacitat a l'hora de comunicar-se per mitjà del llenguatge, tenien molt bona memòria mecànica, tots ells presentaven una obsessió perquè tot es mantingui igual, mostraven ignorància davant de les altres persones i realitzaven les activitats amb una gran monotonia, entre d'altres.

A partir d'aquest estudi, el 1943, va publicar un article on reconeixia l'autisme com a síndrome. On sostenia que la causa d'aquest podia estar relacionada en els pares, ja que va descriure'ls com a obsessius, freds, distants... o també, creia que no era causat pels pares, sinó que era un trastorn heretat.

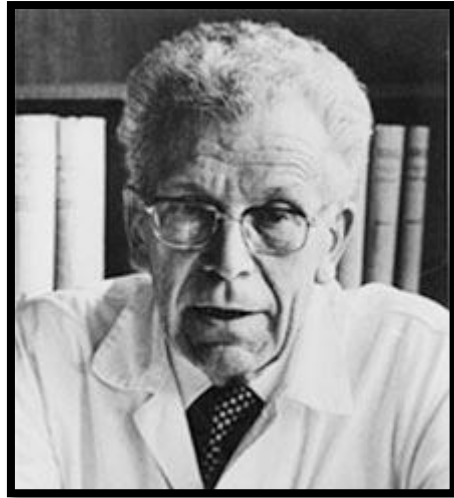
A més que, la gran deficiència en els nens era la irregularitat que presentaven en el seu desenvolupament emocional, ja que defensava que els pacients naixien sense la capacitat d'establir contacte afectiu amb els altres, o bé el perdien la capacitat amb el temps.

L'article es va publicar amb el títol "Les adulteracions autistes del contacte afectiu" on descrivia els nens amb aquesta descripció:

"Desde 1938, nos han llamado la atención varios niños cuyas características difieren de forma notable y única de todos los que se conocían hasta ahora, y cada caso merece –y espero que recibirá con el tiempo- una consideración detallada de sus fascinantes peculiaridades" (Kanner, 1943, p. 217).

Pocs mesos després, **Hans Asperger** pediatra, investigador i professor de medicina austríac, va identificar un grup de nens que presentaven unes característiques molt semblants a les que havia descrit Kanner en el seu article anteriorment, i a partir d'aquest va realitzar una publicació on reconeixia l'autisme com a entitat.

*Il·lustració 3. Hans Asperger
investigador de l'autisme.*

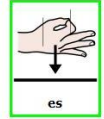
Els dos investigadors van descriure una síndrome que mostrava les mateixes característiques, però no definien el mateix; Asperger definia alteracions en la interacció social, recalcant que encara que els nens patissin dificultats importants, mostraven una gran capacitat d'adaptació amb l'ajuda d'una orientació psicopedagògica, però Kanner parlava d'un trastorn més complex.

el 1976, **Lorna Wing** va realitzar una altra explicació de l'autisme, encara que seguia afirmant que era un trastorn social, del llenguatge i de la conducta, però també va deixar clar que cada pacient és completament diferent i té símptomes diversos. Per aquest motiu va introduir el concepte d'espectre de les alteracions.

Però actualment quin concepte tenim pel terme autisme?

3. Definició d'autisme

S'ha de deixar clar que és difícil assignar una única definició per al concepte de TEA. Totes les classificacions i noves investigacions estan en contínua modificació, però hi ha un conjunt de trastorns amb diferent gravetat que s'engloben dins dels TEA.

Il·lustració 4. Dibuix de nen autista.

L'autisme és un desordre cerebral que en general dificulta la comunicació i relació amb altres individus. Les persones amb autisme es caracteritzen per tenir greus dèficits del desenvolupament, que afecten en la socialització, la comunicació, la imaginació i la conducta, entre altres coses.

Doncs, quan parlem d'autisme i de les persones que el pateixen fem referència a un conjunt d'alteracions, encara que el trastorn varia molt de grau i forma segons l'individu que el pateix. Cada pacient és singular, per tant podem dir que hi ha diversos "autismes".

L'autisme per tant, és un espectre de diferents tipus de trastorns que es caracteritzen per patir greus dèficits del desenvolupament, com seria en, la socialització, la planificació i la reciprocitat emocional, i normalment provoca comportaments inusuals i repetitius.

3.1. Tipus d'autisme

L'autisme no es considera un diagnòstic únic sinó, un conjunt de trastorns que tenen en comú un cert grau d'alteració en tres àrees diferents: dèficit d'interacció social, problemes de comunicació i un conjunt de comportaments i interessos. Hi ha dos tipus de diagnòstic els del DSM-IV, en el que diferencien diferents tipus de TEA i el DSM-V en el que només hi ha el trastorn de l'espectre autista i dins d'aquest hi ha diversos graus segons les necessitats que demani cada nen, aquests és que se segueix actualment.

En el **DSM-IV**, Diagnostic and Statistical manual of Mental disorders, es diferencien 5 grans tipus d'autisme:

- Autisme
- Síndrome de Rett
- Síndrome d'Asperger
- Trastorn desintegrat infantil o síndrome d'Heller.
- Trastorn generalitzat del desenvolupament no especificat.

AUTISME

És el trastorn més comú dins de les categories de l'autisme, també és anomenat "autisme típic" o "autisme clàssic". Es manifesta abans dels 3 anys i es caracteritza per una alteració en la comunicació, les interaccions socials, el joc imaginatiu. A més, de manifestar un patró repetitiu i tenir uns interessos, comportaments i activitats restringits.

SÍNDROME DE RETT

La característica principal d'aquest tipus d'autisme és que es desenvolupa en noies, gairebé en tots els casos i té un caràcter regressiu. Les persones que es veuen afectades comencen a patir un procés degeneratiu i progressiu del sistema nerviós que es manifesta en alteracions de la comunicació, la cognició i la motricitat al voltant dels 2 anys. Les nenes tenen un desenvolupament psicomotor normal, fins llavors.

Il·lustració 5. Nena amb síndrome de Rett.

SÍNDROME D'ASPERGER

És el tipus d'autisme més difícil i, a vegades, el més tardà i complicat de diagnosticar perquè les persones afectades no tenen cap discapacitat intel·lectual ni cap tret físic que ho identifiqui. El dèficit es troba en el camp de les habilitats socials i en el comportament, això pot causar més dificultats en el seu desenvolupament i la seva integració social i laboral.

TRASTORN DESINTEGRAT INFANTIL O SÍNDROME D'HELLER

Aquest tipus de trastorn sol aparèixer sobre els 2 anys, encara que pot diagnosticar-se fins passats els 10.

És similar als anteriors, ja que afecta a les mateixes àrees (llenguatge, comunicació, funció social i

motricitat), no obstant això, es diferencia dels altres en el seu caràcter regressiu i sobtat, que el pot provocar que inclús el mateix subjecte s'adoni del problema.

Il·lustració 6. Nen amb síndrome Heller

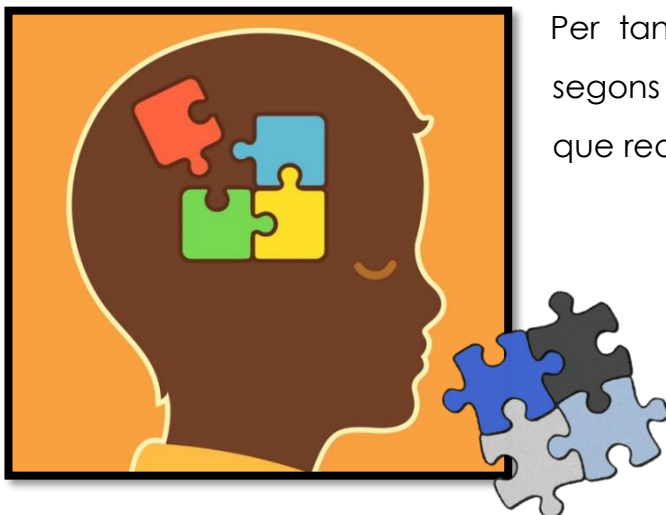
Els individus amb Síndrome d'Heller poden tenir un desenvolupament normal fins als 2 anys, i passat aquest temps començar a patir alguns símptomes del trastorn.

TRASTORN GENERALITZAT DEL DESENVOLUPAMENT NO ESPECIFICAT

Aquesta etiqueta diagnòstica s'utilitza en els casos en què els símptomes clínics són massa heterogenis per a ser inclosos en un dels altres grups. Es produeixen també trastorns de reciprocitat social, severos problemes de comunicació i l'existència d'interessos i activitats peculiars, restringides i estereotipades.

Els criteris de diagnòstic del **DSM-V**¹, aquest últim diagnòstic reconeix l'autisme com un trastorn de què afecta el neuro-desenvolupament, produeixen limitacions en àrees específiques o limitacions en l'àmbit personal, social, acadèmic, laboral, entre d'altres, deixant de banda l'antiga concepció de Trastorn Generalitzat del desenvolupament.

L'Autisme a partir d'aquesta avaluació es denomina Trastorn de l'espectre autista (TEA), reconeixent diferents símptomes del trastorn.

Per tant es realitza una classificació segons el nivell del pacient i l'ajuda que requereix.

Il·lustració 7. Dibuix simbòlic de nen autista.

¹ Relacionat amb el punt 4 del treball

En aquesta taula es representen el diversos nivells de severitat dins del trastorn:

NIVELL DE SEVERITAT	COMUNICACIÓ SOCIAL	INTERESSOS RESTRINGITS I CONDUCTA REPETITIVA
<p>Nivell 3 <i>Requereix un ajut molt important i essencial</i></p>	<p>Dèficits importants en habilitats de comunicació social verbal i no verbal que causen alteracions profundes en el funcionament, poques interaccions i respon mínimament a els intents de relació d'altres. Exemple: Persona que no té gaire vocabulari, que difícilment inicia interaccions socials.</p>	<p>La inflexibilitat del comportament, la extrema dificultat afrontant canvis i comportaments restringits / repetitius, interfereixen sovint en el funcionament dels llocs on es troben. Gran malestar o dificultat en canviar el focus d'interès o la conducta.</p>

<p>Nivell 2 Necessita un recolzament essencial</p>	<p>Dèficits marcats en habilitats de comunicació social verbal i no verbal; a nivell social són aparents fins i tot amb suports; inicien un nombre limitat de interaccions socials; i responen de manera reduïda als intents de relació d'altres. Exemple: Persona que parla amb frases senzilles.</p>	<p>El comportament inflexible, les dificultats per afrontar el canvi, o altres conductes restringides i repetitives. Gran malestar o dificultat al canviar el focus d'interès o la conducta.</p>
---	---	---

Il·lustració 8. Nens autistes amb suport.

<p>Nivell 1 Requereix recolzament</p>	<p>Sense suports, les dificultats de comunicació social causen alteracions evidents. Mostra dificultats iniciant interaccions socials i respostes atípiques a les obertures socials d'altres. Interès per socialitzar-se baix.</p> <p>Exemple: Una persona que és capaç de parlar usant frases completes i implicar-se en la comunicació. Encara que a vegades falla en el flux de les converses.</p>	<p>La inflexibilitat del comportament causa una interferència significativa en el funcionament en un o més contextos. Els problemes de organització i planificació obstaculitzen la independència.</p>
--	---	--

3.2. Característiques d'una persona amb autisme

CARACTERÍSTICA	CONDUCTA
<p data-bbox="288 891 639 936">Interacció Social</p> 	<p data-bbox="715 539 916 573">Un nen pot...</p> <ul style="list-style-type: none"> <li data-bbox="764 600 1286 689">○ Tenir dificultat en mantenir un contacte visual amb els altres. <li data-bbox="764 719 1353 808">○ Mostrar poc llenguatge corporal o facial a l'hora d'interactuar. <li data-bbox="764 837 1310 987">○ Presentar dificultats per desenvolupar relacions amb els companys. <li data-bbox="764 1016 1238 1160">○ Semblar desinteressat en el moment de compartir experiències. <li data-bbox="764 1189 1334 1332">○ Participar poc en les interaccions socials amb cuidadors, germans i altres. <li data-bbox="764 1361 1302 1451">○ Sovint exposen poc interès pels altres nens o companys.

Parla, llenguatge i comunicació

Un nen pot...

- Tenir dificultats comunicant-se amb la parla o amb els gestos,
- Mostrar problemes per a començar o bé continuar una conversa.
- Tenir problemes en el moment d'utilitzar les seves pròpies frases, però, poden repetir el que els altres diuen (ecolàlia).
- Manquen d'habilitats per a pretendre o simular.
- Presentar dificultats en el moment de jugar de manera espontània.

Conducta estereotipada i repetitiva

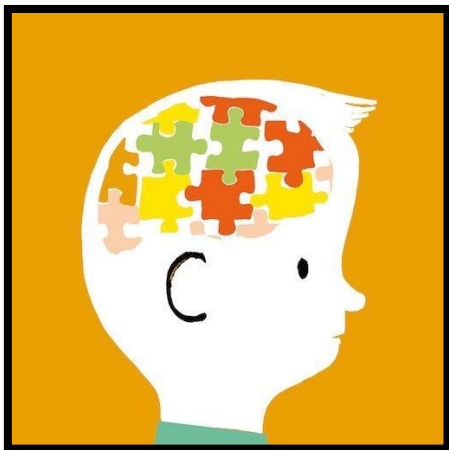
Un nen pot...

- Mostrar interès per pocs objectes o activitats i jugar de forma repetitiva.
- Evitar o rebutjar determinats objectes, activitats o situacions i fer-ho visible d'una manera inadequada.
- Realitzar diverses rutines i resistir-se a canvis en algunes rutines.
- Tenen canvis emocionals sense motius aparents.
- Pot semblar que estiguin absents.

3.3. Causes probables

Els experts encara no estan segurs de totes les causes de l'autisme, per tant són desconegudes. El més segur és que hi hagi diverses causes en comptes d'una sola. Sembla que hi ha un nombre de circumstàncies, que inclouen factors ambientals, biològics i genètics, que siguin les bases de l'autisme i fan que un nen o nena sigui més propens a patir el trastorn.

Il·lustració 9. Dibuix del cervell d'un nen autista.

Hi ha infinitat d'estudis que senyalen a la falta d'atenció dels pares, a problemes emocionals, a problemes sobre el desenvolupament cognitiu i nerviós del nen o complicacions durant l'embaràs.

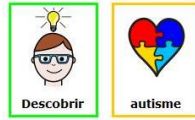
Un dels estudis que s'han realitzat ha detectat que genèticament trobem un cromosoma que influeix directament sobre l'aparició de l'autisme (cromosoma X-Fràgil). Altres investigacions demostren

que pot ser causat per agents neurològics, s'han verificat alteracions neurològiques principalment en les àrees que coordinen l'aprenentatge i la conducta, en els pacients diagnosticats de trastorns de l'espectre autista.

Per altra banda, també pot ser provocat per agents infecciosos i ambientals, ja que determinades infeccions o l'exposició a certes substàncies durant l'embaràs poden causar malformacions i alteracions en el desenvolupament neuronal del fetus, que en el moment del naixement, poden manifestar-se amb diverses alteracions. I finalment, s'ha estipulat altres raons, com les complicacions durant el part, l'abús de drogues per part de la dona embarassada, o l'ús de medicaments antiepilèptics, però la base científica encara no està demostrada.

4. Procés de detecció

Per tal de començar quan més aviat millor amb les intervencions i ajudes al nen amb autisme és necessari realitzar una detecció precoç del TEA. Per realitzar aquesta detecció ràpidament des de la infància cal que els professionals coneguin a la perfecció tots els senyals d'alarma.

Hi ha diversos senyals d'alarma, els nens amb TEA presenten diverses alteracions en certes habilitats del desenvolupament social i comunicatiu per tant hem d'estar alerta. A mesura que va creixent hi trobem diferents tipus:

6 MESOS

- Tenen menys contacte visual.
- Donen més importància als objectes que a les persones.
- No solen somriure al seu cuidador/a.

9 MESOS *(a més dels anteriors punts)*

- Quan un cuidador els hi ensenya un objecte no els segueixen amb la mirada.
- No hi ha intercanvis de relació amb el cuidador (sons, gestos, no s'estimula amb els jocs de l'educador...).
- Quan algú els agafa a coll no estenen els braços.

12 MESOS *(a més dels anteriors)*

- No balbotegen.
- No imiten els gestos que fan els adults que cuiden d'ells (com fer adéu amb la mà, picar de mans...).

- Per tal d'obtenir un objecte no assenyalen amb el dit, ni mostren altres objectes per cridar l'atenció i tampoc estableixen contacte visual.
- Presenten conductes estereotipades i realitzen activitats en solitari.
- Es mostren indiferents a alguns sons, fent pensar a l'educador que puguin estar sords.

15 MESOS (a més de qualsevol dels anteriors)

- Quan parlen amb algú no estableixen contacte visual.
- No mostren interès pels altres, per un objecte o una activitat.
- Molt sovint no responen al seu nom.
- No responen a ordres senzilles.
- No diuen amb sentit ni "papa" ni "mama".
- Presenten particularitats a l'hora de realitzar un contacte amb persones desconegudes.

18 MESOS

- No diuen cap paraula amb un cert propòsit.
- Tenen absència del joc imaginatiu i no saben fer jocs simbòlics amb les joguines (parlar per telèfon, curar als ninots).
- No assenyalen els objectes, ni verbalitzen ni estableixen contacte visual entre l'objecte els educadors i cuidadors per tal de dirigir l'atenció de l'adult cap el qual ells volen.
- No porten els objectes als cuidadors per tal de mostrar-los-els.

24 MESOS

- No mostren interès pels altres infants.
- Presenten una motricitat diferent (caminar de puntetes).
- Mostren conductes autolesives.
- Solen tenir un caràcter rebec.
- Es presenten molt hiperactius, difícils de consolar, rebels, irritables.
- Són molt independents, prefereixen jugar ells sols.

A PARTIR DELS 36 MESOS. Com que la detecció és més tard, convé prestar atenció a les diferents alteracions en les següents àrees:

Comunicació i llenguatge

La comprensió i comunicació es veuen afectades en diferents graus.

- Tenen una comunicació verbal deficient.
- En sentir el seu nom responen de manera pobre o vegades ni ho fan.
- Disposen d'un llenguatge molt pobre, agramatical i escàs. I normalment realitzen una inversió pronominal (l'infant es refereix a si mateix amb altres pronoms).
- A l'hora de parlar tenen una entonació monòtona.

Relacions socials

- No realitzen imitacions.
- Manca de reciprocitat.
- No fan cas de ningú, estan en el seu món.
- No solen reconèixer a altres persones.
- Tenen tendència a estar sols i no jugar amb els altres companys.

Joc

- Absència de joc imaginatiu.
- Classifiquen les joguines però no les fan servir per a representar res.
- Jocs molt repetitius, estereotipats i poden arribar a ser obsessius.
- Fixació per certs objectes.

Il·lustració 10. Nen petit autista.

Patrons de conducta i interessos restringits i repetitius

- Posen molta resistència als canvis de rutines.
- Tenen una conducta que es basa en rituals.
- Mostren estereotípies (recorren varies vegades un mateix espai, es balancegen, obren i tanquen portes...).
- Gustos molt restringits.

Il·lustració 11. Nen autista realitzant patrons.

A PARTIR DELS 4 I 5 ANYS

Hi ha infants que no manifesten els símptomes de manera més clara fins que no es troben amb moments més complexes on realment es veuen reflectides les seves dificultats.

Comunicació i llenguatge

- Alteració del llenguatge.
- El seu vocabulari és inusual a l'edat que tenen.
- No solen mantenir moltes converses.
- No saben interpretar el llenguatge no verbal.

Relació social

- Molt interès per jugar amb companys.
- Poden mostrar agressivitat.
- No són bons receptors als canvis en el seu dia a dia.
- Les regles del joc són difícils d'interioritzar.
- No entenen els dobles sentits o bromes.
- Normalment no mantenen contacte visual.
- Presenten una resistència extrema enfront de la invasió del seu espai.
- Dificultats a l'hora d'entendre diverses emocions.

Conducta i activitats

- No els hi agraden els canvis, es resisteixen.
- Absència de joc imaginatiu, però poden arribar a realitzar moments imaginaris.
- Joc solitari

SENYALS A L'ADOLESCÈNCIA

S'han de tenir en compte les característiques anteriors més aquestes.

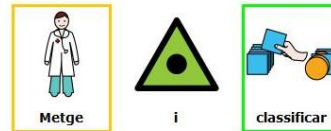

Il·lustració 12. Adolescent autista.

- No solen compartir els seus interessos amb els seus companys i companyes.
- Solen tenir un interès excessiu per un tema concret.
- No encaixen en els grups i això provoca un aïllament dels adolescents amb TEA.
- Pateixen sovint trastorn d'ansietat o depressió a causa de totes les emocions que poden viure.

5. Diagnòstic i classificació

El procés de diagnòstic, és un recorregut llarg que demana que els professionals que estan en contacte amb el nen reconeguin les diferents categories acceptades per la comunitat científica (actualment el DSM-V)², els que elaboren com una mena de manual descrivint els diversos trastorns mentals, amb estudis i documentació.

Un cop tenen en compte aquestes categories poden classificar o descriure el comportament d'un individu i establir un pla d'intervenció apropiat per a la persona.

A l'hora de realitzar el diagnòstic s'han de tenir en compte diversos aspectes, primer de tot requereix una especialització i l'experiència en el tema, per una banda del coneixement de l'autisme i tot el que comporta la malaltia i per l'altre, del treball de diferents professionals. Aquests dos aspectes facilitaran aquesta detecció, o una detecció més ràpida. A més, s'ha d'analitzar l'edat en la qual es troba la persona, tant cronològica com mental, el seu desenvolupament, la situació vital en la qual es troba i sobretot tenir present les avaluacions prèvies que hagi rebut. Per tant, ha de ser la més completa possible per tal de realitzar les proves necessàries sense tenir cap mena de complicacions.

El pacient un cop busca una atenció especialitzada, el professional li ha de realitzar una història clínica completa, en el cas que no la tingui feta, per tal de fer un seguiment molt més complet. Aquest procés es realitza en dues fases.

²Les sigles informen de diferents tipus de malalties psicopatològiques. Diagnostic and Statistical manual of Mental disorders (DSM). Els nombres fan referència als diferents tipus d'eixos, el IV són problemes ambientals i psicosocials.

PRIMERA FASE DEL DIAGNÒSTIC

Història clínica

- Història completa i detallada de tots els símptomes que preocupen a pares i persones del seu voltant.

- Història prenatal, de la gestació i del desenvolupament.
  - Embarassos, avortaments previs o si fecundacions in vitro.
  - Malalties durant la gestació i infeccions quan és un nadó.
  - Medicació durant la gestació, que podrien haver afectat en el desenvolupament del nadó o produir-li alteracions.
  - Informació de la durada de la gestació, part i complicacions que s'hagin provocat.
  - Pes i longitud del nounat
  - Desenvolupament del nadó: alimentació, psicomotor llenguatge.

- Antecedents mèdics personals.
  - Hospitalització, intervencions.
  - Malalties prèvies, al·lèrgies i altres trastorns.
  - Dietes, com que molts infants tenen una alimentació molt reduïda.
  - Tractaments seguits fins els moments.

- Antecedents familiars

Exploració física i del desenvolupament

- Seguiment mèdic:
Cal assegurar-se de què el nen s'hagi realitzat una exploració mèdica, que ha d'incloure:
  - Exploració auditiva i visual.
  - Alçada, pes i mida del crani.
  - Informació dels hàbits, alimentació, control d'esfínters, gastroenteritis i possibles convulsions.
- Seguiment del desenvolupament cognitiu, motor i del llenguatge:
És important valor de les capacitats i habilitats socioemocionals del nen o la nena des de la infància; els jocs que realitza el nen (joc del cucut), el contacte visual (durant els jocs que es facin amb ell), salutacions, anomalies sensorials (sensible al so o la llum).

SEGONA FASE DEL DIAGNÒSTIC

Una vegada fets tots els seguiments necessaris, en aquesta fase es

Il·lustració 13. Educadora i nen autista.

realitzarà una observació directa de l'infant i diverses situacions, per exemple a casa, al parc, al centre mèdic, a l'escola... És imprescindible que es dugui a terme una exploració directa del nen, en els moments d'interaccions socials i de conversa. O si aquesta exploració no es pot realitzar directament, ampliar la informació amb pares i metges de l'escola.

Aquesta segona fase ha de presentar:

Valoració específica per a l'autisme

En aquesta part es realitzen diverses entrevistes amb el nen, pares i gent que envolta el seu entorn diàriament. Per tal d'anar estructurant el possible diagnòstic de l'infant abans de fer-li les avaluacions de cada sector (cognitiva, del llenguatge, física i mèdica...).

Avaluació cognitiva

En funció de l'edat i la capacitat del nen, hi ha una gran varietat de tests:

- Els més ben estandarditzats són els tests de Wechsler³, disponibles per a nens de 3 a 60 anys.
- Pels infants més petits, les escales de Battelle⁴, des dels 6 mesos fins als 8 anys o la de Bayley⁵, que han demostrat ser convenients.

Si aquestes avaluacions no es poguessin realitzar, trobem una alternativa que mostra informació de les funcions cognitives bàsiques i està basada en el seguiment dels pares davant la capacitat de comunicació del seu fill i de la seva conducta per adaptar-se i les seves habilitats socials, l'Escala de Vineland⁶.

---

³ Test de Wechsler. Test per valorar la intel·ligència i les aptituds intel·lectuals en l'àmbit clínic i psicopedagògic.

⁴ Escala de Battelle. Escala per avaluar les habilitats de desenvolupament i de diagnòstic de les possibles deficiències en diverses àrees.

⁵ Escala Bayley. Escala per tal d'avaluar el desenvolupament mental i psicomotor del nen.

⁶ Escala de Vineland. Escala que avalua habilitats personals i socials necessàries en la vida diària d'una persona.

Avaluació del llenguatge

L'elecció del test que realitzarà l'infant, depèn de l'edat d'aquest i la capacitat que tingui. És important avaluar la qualitat del llenguatge, més que la quantitat.

És recomanable que realitzi:

- Escala de llenguatge de Bayley II i l'Escala de llenguatge de Haizea-Llevant per a nens de 3 anys d'edat.
- El test de McCarthy per a nens de 2 a 8 anys i el test WPPSI de l'Escala de Wechsler que no només avalua el llenguatge sinó també el raonament i la intel·ligència verbal.

Observant la manera de jugar del nen també podem obtenir informació sobre el llenguatge del nen o de la seva imaginació i creativitat.

Valoració física i mèdica

Es realitzen tot tipus de proves relacionades amb l'estat físic de l'infant, com per exemple valoracions d'anomalies cutànies, observar la seva genètica, entre d'altres.

Il·lustració 14. Nena autista parlant amb especialista.

Avaluació de la conducta i de la salut mental del pacient

Els nens poden patir dos tipus de símptomes, uns secundaris al TEA, on és més freqüent en infants i adolescents d'alt funcionament, que són capaços de reconèixer les seves diferències i dificultats davant dels altres companys.

l'altre símptoma poden ser trastorns que es troben dins del TEA, que s'han detectat com a trastorns i alteracions de nens amb TEA.

Aquests nens solen mostrar trastorns en la seva conducta com els trastorns per dèficit d'atenció amb hiperactivitat, ansietat, entre d'altres.

Realitzar aquest tipus d'avaluacions ajuda a detectar amb molta més facilitat les dificultats i problemes que pugui tenir el pacient envers el seu entorn.

Seguiment psicopedagògic

Aquest és el seguiment i l'avaluació de tot el seu entorn i context escolar i educatiu amb l'objectiu de tenir present les necessitats educatives que té l'alumne per desenvolupar-se i ascendir en aquest àmbit.

Tot aquest seguit de valoracions la realitzen els psicopedagogs de l'agrupació de l'EAP o també els orientadors que tingui cada escola o institut, que tenen una relació molt propera i col·laboren amb l'alumne, serien els tutors, professionals de l'educació especial, vetlladores...

La finalitat d'aquest seguiment psicopedagògic és donar informació als especialistes dels diferents centres sobre les capacitats funcionals i cognitives de cada alumne per tal de desenvolupar un pla individual del pacient ajustat a les seves necessitats de cara a l'educació, aportant informació sobre el seu aprenentatge i la seva participació en la classe i a l'escola.

També facilitar la informació sobre les capacitats i mancances de cada nen, les seves competències de cara a qualsevol tipus de problema el qual sigui esposat. Aquesta valoració ha d'estudiar quines son les dificultats del nen en el nivell d'aprenentatge i participació a classe, a més de les barreres que troba a l'hora de realitzar diverses activitats, el material que utilitza i l'atenció que rep. Sempre amb l'objectiu d'ajudar a millorar a l'alumne.

Funció de la família

El nen amb TEA influeix en la seva família i aquesta en el nen.

Per aquest motiu és important que el seguiment que realitzi la família és tan important com tots els altres, l'adaptació d'aquest nen dura tota la vida i cada família és un món diferent.

Il·lustració 15. Mare d'un nen autista ensenyant a aquest com s'ha de rentar les mans.

Sabent que la gent més propera al nen, com és la família, son la principal guia de l'infant han de posseir suport per tal de superar aquest esforç.

6. Tractament i intervencions

El Departament de Salut a l'Agència d'informació, Avaluació i Qualitat en Salut va realitzar un estudi que revelava una sèrie de requisits dins de la realització del tractament dels nens autistes, son aquests:

- No hi ha prou evidència científica que demostrï la seguretat de les intervencions no farmacològiques, de les quals hi ha una gran varietat. Encara que algunes d'elles han mostrat efectivitat.
- El tractament ha d'incloure les necessitats conductuals, educatives, intervenció psicosocial i de comunicació, entre d'altres, de cada persona, ja que aquest ha de ser individualitzat. Tenint en compte la família, proporcionant la informació necessària per a ajudar al màxim al pacient.
- En l'àmbit de tractament farmacològic són essencials més estudis.

A més, en l'estudi del Ministeri de Ciència i Innovació sobre els tractaments psicoeducatius en pacients amb TEA remarca exactitud en les investigacions és insuficient i hi ha mancances serioses en la metodologia, com per exemple: hi ha discordança entre els resultats que s'han obtingut, també dubtes i desacords, les intervencions són desiguals a escala de durada, persones que les administren, intensitat, els contextos on s'apliquen...

Els criteris que s'han considerat essencials en el tractament del TEA són per si sols suficients per aconseguir la certesa i eficàcia del tractament. Per aquest motiu un cop s'ha realitzat tot el diagnòstic és necessari realitzar una planificació del tractament integral, continua i general amb tots els diferents professionals que treballen amb el nen, a més, de tenir en compte amb els pares, que són una part molt important en el seu desenvolupament.

6.1. Elements bàsics de la intervenció

L'objectiu principal de qualsevol tractament és afavorir el desenvolupament dels prerequisits de comunicació i de procés simbòlic, la interrelació, la intersubjectivitat i també la capacitat executiva, els elements bàsics són:

- **Individualització.** S'haurà de partir des d'un coneixement i una identificació adaptats a l'infant, família, escola i el seu entorn social, a més de les seves capacitats, dificultats, funcionament mental i necessitats. Per tant, els programes educatius i terapèutics s'han d'ajustar a l'edat, la severitat dels símptomes el seu nivell funcional i les característiques de la família i de l'escola.
- **Diversos equips professionals.** Realitzar amb professionals en l'àmbit educatiu, social i clínic que produeixen un pla individual amb objectius comuns i tractaments complementaris.
- **Precoç.** La intervenció comença en l'instant de la detecció i el diagnòstic, tenint clar que no pot haver-hi un diagnòstic ple de suposicions.
- **Estructurada.** Requereix l'adaptació de l'entorn a les necessitats de l'estabilitat que demanen les persones amb TEA per tal d'entendre la seva situació. Això implica l'ús de reforços, comunicació mitjançant imatges, organització de l'espai, utilització d'horaris... per tal que el nen sigui capaç de comprendre i anticipar que ocorre el seu voltant de la manera més natural possible.
- **Generalitzada.** Els objectius han d'integrar les intervencions en tots els contextos naturals, intentant realitzar una generalització dels diversos aprenentatges.

- **Continuada.** Es basa a realitzar una utilització continuada del programa terapèutic i educatiu, tots els que es troben al seu costat, és a dir, professionals, pares, familiars, entre d'altres, han d'estar informats adequadament i han d'acceptar el programa d'objectius comuns, que canviaran segons l'edat i la seva evolució, però la intervenció és per a tota la vida.
- **Integral.** Han de centrar l'atenció en totes les necessitats educatives, evolutives, mèdiques, psicològiques, de l'entorn familiar i social de l'infant amb TEA.
- **Flexible.** S'haurà d'adaptar a cada nen segons el moment i la situació de l'entorn.
- **Avaluada.** S'haurà de realitzar una valoració periòdica amb indicador que determinin que la intervenció ha aconseguit la capacitat necessària i orientin cap a les àrees educatives i terapèutiques que es calguin posar en pràctica.
- **Coordinació i existència d'un professional de referència.** En aquest àmbit la coordinació és un concepte imprescindible entre tots els que formen part de l'atenció del nen i també hi ha d'haver un professional que coordini i organitzi posar en pràctica totes les intervencions.

6.2. Requisits del procés d'intervenció

- **Disseny de la intervenció.** S'ha de tenir en compte l'edat d'identificació, les malalties associades, el grau de gravetat a partir dels seus símptomes inicials, la relació amb una discapacitat intel·lectual, la relació que manté en família i la situació en la qual es troba a més de l'escolar i la social. Tenint present els recursos que ofereix el centre educatiu.
- **Millorar la interacció entre pares-infant.** Serà essencial la participació dels pares i fins ara s'ha identificat com un factor fonamental que porta a l'èxit.
Aquest èxit s'aconsegueix mitjançant la comprensió dels pares del trastorn del seu fill, a més de la seva formació en les diverses maneres de treballar dels professionals per tal que ells també ho apliquin en el seu entorn. També cal proporcionar als pares un moment d'empatia emocional.
- **Èmfasi a fomentar les habilitats de comunicació i de llenguatge,** a més de les habilitats socials. Tot això s'haurà de realitzar en un ambient mínimament restrictiu a partir de les situacions reals.
- **Orientar la disminució de conductes disruptives.** Utilitzar un estudi funcional basat en la comprensió del funcionament mental autista de cada una de les conductes i maneres de fer. Cal entendre com desencadenen les seves reaccions tenint presents la seva manera de viure, i com entén el nen tot el que observa.

- **Acomodament del tractament a l'infant i al seu entorn.** Cada programa és diferent. A causa de la gran varietat de manifestacions clíniques del TEA, per aquest motiu les intervencions han de ser individualitzades i s'han de basar en el grau d'afectivitat del funcionament mental i la capacitat intel·lectual de cada infant, a més dels seus recursos pel que fa al llenguatge i s'ha d'adaptar al seu context familiar i educatiu.
- **Intervencions dirigides a diversitat de malalties psiquiàtriques i/o mèdiques.** Segons l'existència de diversos trastorns detectats en la fase del diagnòstic, per exemple, símptomes de TDAH, discapacitat intel·lectual, ansietat, etc. Un 25% dels casos de TEA s'associa amb l'aparició d'epilèpsia en els primers anys de vida, encara que també es pot produir durant l'adolescència. Per tant, és important estar alerta a signes clínics compatibles a diverses malalties.
- **Adaptació de l'entorn escolar.** S'aconsegueix a través d'una bona estructura i comunicació per imatges i un currículum escolar adaptat a la capacitat cognitiva, nivell funcional i necessitats educatives que siguin considerades preferències per tal de treballar en el seu entorn educatiu.
- **Integració dins el seu entorn social.** Es contempla important la necessitat d'activitats de temps lliure, programes lúdics, esports en èpoques on el nen estigui de vacances i també activitats per tal de donar un respir a les famílies.
- **Intervencions dirigides específicament als pares.** Facilitant la informació a les famílies sobre els seus drets econòmics, socials i fiscals i com adquirir-les.

6.3. Serveis que inclou un pla d'atenció integral en els TEA

Aquestes ajudes són proporcionades per un conjunt d'equips amb diferents recursos que atenen a una persona amb TEA, tenint en compte els seus familiars. Tots aquests serveis es dividiran en diverses etapes:

INTERVENCIÓ INDIVIDUAL

Infant, adolescent, adult

Es desenvoluparan programes amb la finalitat de què treballin de manera individual per a tots aquells infants i adolescents que els necessitin per tal d'estimular-los de manera intensiva.

Il·lustració 15. Nen autista amb atenció individual.

OBJECTIU. *Aplicar el tractament en tots els contextos naturals en què viu l'infant.*

Dins d'aquestes intervencions estarà inclòs el treball amb l'infant, sempre que es pugui, amb l'ajuda de la família. Per tant, es treballarà amb la freqüència que necessiti cada infant a través dels pares i professionals.

Es realitzaran diversos tractaments per tal de portar a terme aquests serveis:

Tractaments psicoterapèutics

→ **Psicoteràpia individual.**

Aquests treballs s'orientaran a desenvolupar i fomentar les habilitats cognitives més pobres, aquestes serien:

- × Atenció focal
- × Comprensió social i empatia
- × Interès social i relacions interpersonals
- × Obtenció gradual del llenguatge i comprensió d'aquest
- × Comunicació no verbal
- × Conducta exploratòria
- × Aprenentatge
- × Disminució de l'aïllament i conductes repetitives
- × Agressions (tant a ell mateix com els altres)
- × Auto estimulació

Tractaments farmacològics

Aquests estaran orientats d'una manera individualitzada. Es tindran en compte els trastorns de son, trastorns de l'estat d'ànim, crisis d'ansietat o por, entre d'altres.

Seràn d'ús molt restringit tenint en compte les recomanacions dels professionals que treballen diàriament amb els infants, en conseqüència hauran d'anar sempre acompanyats d'una intervenció psicoterapèutica.

Tractaments en l'àmbit de llenguatge.

La comunicació és una àrea predominant. Es realitza un programa en el qual es treballen diversos àmbits i intervenen un gran nombre de professionals. Es realitza un seguiment quant a la logopèdia, llenguatges augmentatius i alternatius, suports per a la comunicació amb ajudes visuals.

Cal tenir en compte el nivell mental de l'infant, la situació familiar i els contextos socials i naturals.

Il·lustració 16. PECS, ajuda per tal de desenvolupar el llenguatge.

És essencial desenvolupar un coneixement de les experiències del nen que facilitin l'avançament de la comunicació.

Atenció dins de casa.

És necessari que aquesta atenció es proporcioni des de diversos sectors, és a dir, des d'atenció del pediatre, el CSMIJ (Centre de Salut Mental Infantil i Juvenil), CDIAP (Centres de Desenvolupament Infantil i Atenció Precoç), centre de dia, entre d'altres.

Aquests serveis es duran a terme en un conjunt de situacions:

- × En cas que es produeixin símptomes precoços dels trastorns en nadons, s'hauran de desenvolupar un suport directe a la família, a més d'una estimulació quan al creixement de l'infant en la seva vida quotidiana i diària.
- × Un cop s'obté el diagnòstic de TEA la família haurà de rebre visites d'assessorament i ajuda familiar amb la finalitat que els pares puguin afrontar els signes dels trastorns i les alteracions que comporta en la conducta del nen i òbviament en el desenvolupament de la vida diària de la família.
- × Si es donen casos de trastorns de conducta molt severos, s'haurà de realitzar una intervenció directa amb el nen i la seva família. Incloent plans i anàlisis que tinguin presents les situacions i la conducta que té en cada una d'elles.
- × Han necessitat l'hospitalització de l'infant, però han estat pocs casos.

Fisioteràpia i psicomotricitat

Aquests serveis es realitzen en més quantitat en les etapes primerenques de totes les intervencions.

Seguiment i atenció del neuropediatre

Juntament amb el seguiment del diagnòstic s'haurà de realitzar un dels seus aspectes neurològics, ja que com s'ha esmentat anteriorment poden patir casos d'epilèpsia.

Adaptacions curriculars i programes educatius individualitzats

Tenint en compte el seguiment educatiu i psicopedagògic, es determina el seu currículum escolar segons els seus contextos dins l'escola. Adaptant els mètodes i els suports en funció de cada persona, fent així un pla individualitzat considerant cada tipus d'alumne amb TEA.

INTERVENCIÓ GRUPAL

Infant, adolescent, adult

En aquest apartat es donaran a terme diversos seguiments en l'àmbit de grup per tal que els infants es puguin relacionar amb altres TEA.

Psicoteràpia de grup

És aplicable especialment en adolescents amb un nivell alt, orientat a metes similars a les que hem descrit anteriorment en l'apartat d'intervencions individuals.

Tot es veurà condicionat amb l'estat i la situació evolutiva de la persona, així com de la seva motivació i dificultats trobades per tal de realitzar la teràpia sense cap mena de problema.

CEE (centre d'educació especial) i CEE especialitzats en TEA

Aquests especialistes escolaritzen els alumnes que, un cop valorades les seves necessitats educatives i els suports necessaris per a la seva atenció, es contempla que aquests centres educatius amb una alta quantitat d'ajudes puguin ser una de les respostes educatives adients.

INTERVENCIÓ FAMILIAR

Entrevistes amb les famílies

Al llarg del període de tractament, és fonamental proporcionar tot tipus d'ajuda als pares per tal de realitzar un bon treball de col·laboració. La família necessita una gran informació del tema i suport, ja que conviure amb un TEA comporta dificultats.

Psicoteràpia de grup amb les famílies

S'han de definir paràmetres de selecció dels pares amb uns objectius de grup, mètodes, els períodes tenint present les irregularitats de cada infant quant a l'edat i funcionament.

Il·lustració 17. Família amb nena autista.

Ajut social

Si és necessari, es poden proposar els serveis bàsics d'atenció social, que ajuden a afavorir el desenvolupament de la família per mitjà de suports de treballadors socials, esplais, activitats de lleure i esports adequats per ells.

PROGRAMES D'INCLUSIÓ SOCIAL

Serveis d'orientació laboral

Algun d'aquests són oferts pels mateixos ajuntaments com a un tipus de programa social. Els adolescents amb aquest tipus de trastorn, sobretot aquells que mostren símptomes més lleus i una capacitat intel·lectual apta, poden gaudir de plans amb suports amb la finalitat de realitzar una incorporació en el món laboral adaptada a les necessitats i competències de cada persona.

Centres de dia

Diversos centres de dia com STO (Servei de centre de dia de Teràpia Ocupacional), SOI (Servei de centre de dia Ocupacional d'Inserció) ofereixen unes ajudes per a persones de 18 a 65 anys.

INTERVENCIÓ DELS PROFESSIONALS

Suport de professionals de la salut i de nivell educatiu

- × Formació de tot el personal docent que treballa amb el nen, sobre les característiques del trastorn i dels mínims coneixements de cara les diferents intervencions que pugui rebre l'infant amb TEA.

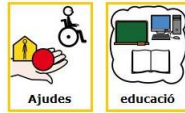

- × Execució conjunta amb professors i professionals de l'EAP (Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògica) d'un projecte individualitzat concentrat en la intervenció en els àmbits on l'es mostrin més dificultats.
- × Revisió exhaustiva d'aquest pla i introduir canvis quan sigui adient.
- × Ajuda al personal de l'educació per poder treballar amb els alumnes amb TEA i les seves famílies.
- × Assistir a teràpies de logopèdia si és necessari.
- × Informar i formar als companys d'aquests infants i adolescents.
- × Material adaptat per tal de poder treballar correctament i amb més facilitats (llibres amb imatges, material de suport...)

7. Recursos educatius

Els alumnes amb aquests tipus de trastorns (TEA), necessiten espais i ambients organitzats, segurs i predicibles, on es creen rutines i pautes que proporcionen unes ajudes per tal d'afavorir el procés d'autonomia del nen i el seu benestar.

L'infant amb autisme normalment presenta problemes a l'hora de mantenir una relació amb una altra persona, probablement es trobi insegur i es mostri angoixat.

Per aquest motiu els professionals que treballen diàriament amb l'alumne han de tenir en compte i saber trobar zones on relacionar-se i altres on treballar de manera específica, a més de ser conscient i entendre la situació de l'infant i disminuir al màxim el malestar i patiment del nen.

Per tant, una intervenció educativa ha d'estimular la interacció dels alumnes en el seu entorn mitjançant el coneixement del nen, seguint la relació que aquest mateix estableix amb el personal docent, adaptar i crear un espai en funció de les seves necessitats i tenir en compte els seus punts forts i les seves mancances.

Per aquest motiu en l'àmbit d'educació trobem diversos recursos i institucions que ajuden a millorar el desenvolupament de nens amb autisme.

7.1. Serveis de la xarxa educativa

Dins d'aquest grup d'ajudes trobem diferents institucions.

Equip d'Assessorament i orientació Psicopedagògic (EAP)

Són una organització per guiar als centres escolars i a les famílies respecte a l'alumnat que requereixen unes necessitats educatives especials (NEE). Les seves funcions més representatives són la realització de diversos judicis i diagnòstics amb la finalitat de guiar a les escoles, el seguiment de cada alumne, avaluació de les mancances educatives i una proposta de recursos i ajudes adients.

Els EAPs treballen per zona geogràfica, atenen totes els centres educatius d'un àmbit territorial més concret, ja sigui en l'àmbit de comarca, municipi o districte.

Cada centre d'assessorament i orientació psicopedagògic conté un professional de referència que normalment es desplaça als diversos centres que treballa.

Unitats de Suport a l'Educació Especial

Organitzacions que es troben ubicades en diverses escoles i instituts repartits pel tot territori català.

El seu objectiu és facilitar l'atenció educativa i augmentar l'assistència d'alumnes amb discapacitats intel·lectuals i diversos trastorns en centres escolar ordinari amb l'objectiu d'avançar en l'escolarització inclusiva.

Aquesta organització recau sobre uns professionals que són els encarregats de, juntament amb el professorat de l'escola, elaborin materials específics o adaptats per tal de facilitar la participació d'aquests tipus d'alumnes a l'aula. Cada grup de professionals dins l'educació especial han d'atendre entre 5 i 10 alumnes, prioritant totes les ajudes possibles per afavorir el seu desenvolupament com a persones.

Vetllador/a

Aquest tipus de personal és un recurs que s'utilitza per tenir cura d'alumnes que manifesten discapacitats o necessitats educatives especials.

Com a finalitat principal ajuda l'alumnat amb aquest tipus de trastorns a elidir certes barreres que es poden trobar els nens a l'hora de realitzar activitats dins l'aula.

Un cop tenim el personal adient, es concreten unes hores de suport al llarg de la setmana. Les concedeix el mateix centre en funció de les hores assignades des del Departament d'Ensenyament. Normalment són persones sense formació específica.

Il·lustració 18. Dibuix d'una vetlladora tenint cura de dos nens

Inspecció educativa

Servei que prové des del Departament d'Ensenyament que té com a objectiu assessorar, avaluar, controlar i orientar al conjunt de docents d'un centre atenent el compliment de les polítiques educatives del departament i garantint el compliment de les normes del mateix centre.

Suport educatiu a les escoles mitjançant entitats

Podem gaudir d'algunes organitzacions de suport a persones amb diferents trastorns per sumar els diferents recursos i ajudes existents dins els centres educatius.

Algunes d'aquestes entitats són:

ASPASIM

És una entitat sense ànim de lucre amb seu a Barcelona que té la missió la integració, inclusió, assistència, rehabilitació i atenció integral, personalitzada i de qualitat de les persones amb discapacitat psíquica greu en tots els àmbits vitals (atenció precoç, educació, ocupació, oci, esport, habitatge, etc.).

Faciliten la integració social i la millora del benestar de les persones que atenen, tenint com a principals objectius ensenyar i educar, potenciar la seva situació dins de la llar, d'una comunitat i en el treball.

FUNDACIÓ EIR, CENTRE EL NIU

Escola especialitzada en educació que atén alumnes des de 3 anys fins als 20 amb necessitats educatives especials donant suport a la inclusió amb atenció directa a l'alumne i proporcionant ajuda al centre. Gaudeix d'uns recursos per poder desenvolupar un model d'ensenyament que inclogui tot tipus de persona en una aula.

JUNTS

Entitat que treballa conjuntament amb les famílies que tenen infants amb autisme donant-los una orientació, suport i acompanyament. Treballen de manera individualitzada amb l'objectiu que totes les famílies que

formen part d'aquesta organització gaudeixin d'una qualitat de vida.

Il·lustració 20. Logotip de la fundació.

7.2. Serveis d'intervenció psicoeducativa

Federació Asperger de Catalunya

Federació d'institucions que faciliten serveis i activitats adreçades a totes les persones amb aspergir. Concretament disposa de professionals dins la psicoterapèutica i la psicopedagogia, treballs cognitius i habilitats socials.

Centro de Investigación y Enseñanza del Lenguaje (CIEL)

Equip de professionals de la psicologia i l'educació que es dediquen a l'ensenyament a nens amb necessitats educatives especials que presenten retards en el llenguatge i la comunicació, en particular, a nens diagnosticats amb autisme i TEA (trastorns de l'espectre de l'Autisme).

També ensenyen a nens diagnosticats amb Dèficit d'atenció o sense hiperactivitat, Síndrome de Down, retard mental, retard cognitiu, retard maduratiu, i nens amb paràlisi cerebral.

Tenen com a principal objectiu desenvolupar al màxim el potencial de cada nen i intentar ensenyar l'ús funcional del llenguatge vocal verbal.

COADI

És un centre especialitzat en la detecció de possibles dificultats i en la intervenció en els infants i joves amb problemes desenvolupament i aprenentatge.

Les seves àrees principals d'intervenció són:

- × Observacions generals i controls rutinaris al llarg de tot el desenvolupament de la persona.
- × Valoració del diagnòstic dels infants que pateixen o poden tenir la contingència de patir qualsevol tipus de problemes en el desenvolupament i la maduració, a través de proves generals i tests especialitzats en cada cas.
- × Informació i ajuda sobre el tractament a seguir en funció dels resultats obtinguts a les proves.
- × Programes més individualitzats.

Il·lustració 21. Eslògan del centre i nens que formen part d'aquest.

Institut de Diagnòstic i Atenció Psiquiàtrica i Psicològica (IDAPP)

Centre que compta amb un conjunt de professionals dins l'àmbit de la psiquiatria, la psicologia i la psicoteràpia que basant-se en els estudis científics, intervenen a nens i joves amb Asperger i Autisme.

Educa'm

Institució especialitzada a donar atenció i intervenció a infants i joves amb diversos trastorns generalitzats del desenvolupament, Autisme i Síndrome d'Asperger.

El Dau

És una col·lectivitat que treballa en el sector de logopèdia i psicologia a partir d'un *diagnòstic*, d'un *tractament* i d'un *assessorament* en nens i adolescents.

Tot l'equip treballa conjuntament en l'elaboració dels diagnòstics i tractaments que calen en cada situació per tal de proporcionar la millor atenció i el suggeriment i ajuda més preparat.

A més de gaudir d'una atenció en El Dau, tots els membres de l'equip es desplacen cap als centres escolars per oferir els mateixos serveis.

Fundació Friends

És una associació creada amb l'objectiu d'ajudar a joves amb síndrome d'Asperger (trastorn de l'espectre autista) i/o amb problemes de comunicació social, relació i empatia.

Ofereixen serveis en el sector educatiu, lúdic, laboral, quant a autonomia personal i de suport a les famílies.

Impulsen un projecte que consisteix a proporcionar un suport psicoeducatiu adreçat a tots els joves que vulguin obtenir algun títol a través de l'IOC:

- Graduat
- Batxillerat
- Cicles formatius

Yo crezco

Centre d'ensenyament per a nens i adolescents amb TEA, a través d'una anàlisi aplicat de la conducta.

Proporciona a cada alumne un aprenentatge individualitzat, formant un programa integral de treball que els ajudi a créixer en tots els àmbits del desenvolupament, des de l'etapa d'infantesa fins a l'edat adulta.

Il·lustració 22. Identificació de la fundació.

7.3. Ajudes en l'àmbit educatiu i de comunicació

ARASAAC

Portal Aragonès dels Sistemes Augmentatius i Alternatius de Comunicació (SAAC). Presenta recursos gràfics i materials per facilitar la comunicació de persones que tenen algun tipus de mancances en aquesta àrea que tenen com a finalitat augmentar i/o compensar les dificultats de comunicació i llenguatge de moltes persones amb discapacitats.

Els diferents recursos que proporcionen en l'àmbit de comunicació són complementaris a la rehabilitació de la parla natural. Utilitzen per tant símbols, ajudes tecnològiques, pictogrames, imatges en llengua de signes.

Il·lustració 23. Logotip ARASAAC.

AraWord

És una aplicació informàtica, amb un processador de textos que permet escriure amb pictogrames d'ARASAAC, facilitant així l'elaboració de materials i adaptació de textos per a les persones que presenten problemes en l'àmbit de la comunicació.

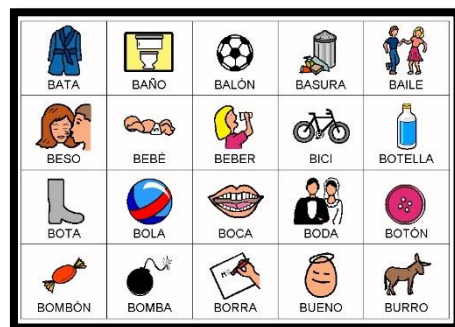
Picto Selector

És una aplicació dissenyada per facilitar la selecció i la impressió de taulells amb pictogrames, aquests procedeixen d'ARASAAC, sclera symbols, entre d'altres, tots ells estan traduïts al castellà i el català.

Facilita el treball amb pictogrames per tal d'elaborar tot tipus de material comunicatiu.

Pictograma

És un llenguatge visual desenvolupat per l'Institut de Necessitats Educatives Especials de Suècia per ajudar a persones amb dificultats cognitives.

II-lustració 24. Pictogrames.

Widgit

Empresa britànica que ha realitzat diferents pictogrames per tal de crear tot tipus de textos amb símbols. Dins d'aquesta web podem trobar contes o texts informatius, diverses activitats, fitxes per tal de treballar el vocabulari.

- × Seleccionar la resposta correcta
- × Comptar
- × Mots encreuats

- × Sopes de lletres
- × Flashcards
- × Dominós
- × Bingos

Il·lustració 25. Logo i format de l'aplicació.

SPQR

SPQR és una aplicació gratuïta fruit de la col·laboració entre la Fundació Orange i BJ Adaptacions. Consisteix en una aplicació que permet accedir a la informació de manera personalitzada, segons les necessitats de cada persona. S'ha desenvolupat per tal de facilitar a les persones

Il·lustració 26. Logo de l'aplicació.

amb diversitat funcional l'accés a la informació i la interacció amb l'entorn, si bé és apta per a qualsevol persona i per a qualsevol ús.

Permet que un mateix codi QR ofereixi continguts en diversos canals diferents: pictogrames, fotos, vídeos, vídeos en Llengua de Signes, àudio, etc., segons les necessitats de cadascú. Per exemple, en

una aula d'integració, un professor podria crear un mateix codi QR que, associat a diferents canals al mòbil de cada usuari amb diversitat, pot ser utilitzat per explicar un conte en Llengua de Signes a una persona amb discapacitat auditiva, explicar-ho oralment a una persona amb discapacitat visual o en pictogrames a una persona amb autisme.

Azahar

És un conjunt d'aplicacions gratuïtes i personalitzables que permeten a persones amb autisme i / o discapacitat intel·lectual millorar la seva comunicació, la planificació de les seves tasques i gaudir de les seves activitats d'oci.

Il·lustració 27. Logotip de l'aplicació.

Les aplicacions contenen pictogrames, imatges i sons que es poden adaptar a cada usuari, podent utilitzar-se, a més, nous pictogrames, fotos de les mateixes persones i dels seus familiars, així com les seves veus, etc., de cara a la màxima personalització de cada aplicació.

Il·lustració 28. Nen utilitzant l'aplicació.

Està inspirat en la filosofia del programa TEACCH per proporcionar una estructura visual clara i, a més, una de les seves aplicacions, CONSTRUIR FRASES, està inspirat en el sistema PECS.

e-Mintza

Sistema personalitzable i dinàmic de comunicació augmentativa i alternativa orientat a persones amb autisme, realitzat per la Fundació Orange. Presenta un tauler de comunicació amb pictogrames o imatges i sons associats que permeten una comunicació directa i senzilla. Pensat en un inici per facilitar la comunicació de les persones amb autisme amb les quals s'ha testejat l'aplicació, el programa pot ser usat per altres moltes persones, donada la seva alta capacitat de personalització.

Permet que l'usuari pugui comunicar-se amb altres persones mitjançant l'ús de tecnologia tàctil i multimèdia, adaptant-se fàcilment a les necessitats dels seus usuaris. Així mateix promou la seva autonomia a través d'una agenda personalitzada.

Il·lustració 29. Logotip i mostra de com funciona el programa.

iAutism

És un blog creat l'any 2010 per dos professionals del món de la informàtica i les noves tecnologies, en Francesc Sistach i Susana Vila, pares d'una nena amb autisme que són membres de Junts.

El blog té com a principal finalitat, oferir una recopilació d'informació relacionada amb la tecnologia i el seu ús en persones amb TEA en iPhone, iPod, iPad. S'hi poden trobar llistats de les millors aplicacions, valoracions d'algunes d'elles i molta més informació relacionada amb els TEA i TGD.

Il·lustració 30. iAutism, imatge representativa de la web.

RETADIS

La Red Territorial de Ordenadores Adaptados a personas con Discapacidad (RETADIS), es basa en la llarga experiència de Fundació Telefónica i les empreses de desenvolupament del grup Telefónica a l'adaptació d'ordinadors per a persones amb diversitat funcional. El projecte va començar el 2006, dins de la convocatòria del "Programa d'Ajuts a la Inclusió de les Persones amb Discapacitat i Gent Gran" del Plan Avanza.

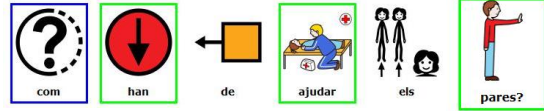
En cadascuna de les localitzacions es van instal·lar dos ordinadors equipats amb els productes de suport i programes ofimàtics. La connexió a Internet era un requisit per a garantir la interconnexió amb la resta d'equips de la xarxa.

Els productes de suport instal·lats cobreix les necessitats de persones amb: Limitacions manipulatives i de parla, ceguesa i deficiència visual, sordesa i problemes d'aprenentatge i comunicació alternativa.

8. Com han d'actuar els pares?

Conviure amb un membre de la família que pateix autisme és difícil des del primer moment, quan sospiten l'existència d'un trastorn, i aquest sentiment probablement es prolonga al llarg de tota la vida. Els comportaments d'aquests nens generen molts dubtes, i als pares encara molt més. Per això els pares han d'estar ben informats i han de tenir en compte tot el que convé l'autisme.

El primer seria essencial que fos la comprensió del nen, és a dir, la comprensió de l'autisme. Per realitzar aquest treball els professionals que treballen amb el nen s'encarreguen que això sigui possible, informant-los sobre cada conducta del seu fill.

Els nens amb autisme tenen el potencial per millorar i créixer. Contràriament al que vostè pugui escoltar de professionals desactualitzats o llegir en llibres obsolets, l'autisme és tractable. És important trobar serveis efectius, i tractament i educació per a nens autistes tan aviat com sigui possible. Com abans rebin els nens aquests serveis, millor serà la prognosi. El seu progrés en la vida potser es dona més lentament que en els altres, però tot i això, poden viure vides productives i feliços.

Per aquesta raó aquí teniu alguns consells que trobem en *Behavioural Intervention for young children with autism*, de Catherine Maurici, un manual per a pares i professionals de nens autistes:

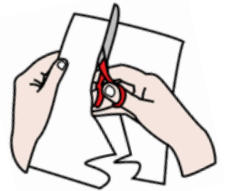
1. Res millor que viure un dia rere l'altre, positivament. No pots controlar el futur, però sí que pots controlar el dia d'avui i l'ara.
2. Mai subestimis el potencial del teu fill. Motiva'l. Ofereix-li espai, ànim, i sempre espera que ell desenvolupi al màxim les seves capacitats. No oblidis que el teu fill té capacitat per a aprendre, per més petita que sigui.
3. Busca suport positiu. Familiars i professionals amb qui compartir experiències, consells i ànims.
4. Proporciona i ofereix al teu fill un bon ambient educacional i d'aprenentatge, des del principi de la seva infància.
5. Considera i no deixis de banda els sentiments i les necessitats de la teva parella i dels teus altres fills. Recorda que el nen autista no tindrà més amor teu pel fet que perdís més temps amb ell.
6. Quant a les teves decisions i actituds, contesta primer al teva consciència. Després al teu fill. No necessites justificar els teus actes als amics o a altres persones.
7. Sigui honest amb els teus sentiments. No pots ser una súper mare o un súper pare 24 hores del dia. Permeti a tu mateix equivocar-te, frustrar-, entristir, sempre que sigui necessari. És inevitable per a tothom.

8. És bona, generosa i gentil amb tu mateix. No et fixis només en el que encara has de fer. Has de mirar enrere i veure el que ja has aconseguit assolir.
9. De tant en tant atura't a sentir l'olor de les roses. Dóna valor al molt que has aconseguit a la vida encara que per a tu sembli una cosa normal.
10. Mantingues la calma i mai perdís el sentit d'humor. Riure és una de les millors formes per evitar l'estrès i el desànim.

Il·lustració 31. Nens amb autisme i els seus pares.

Part Pràctica

9. Part Pràctica

Quant a part pràctica realitzarem diversos experiments que podrien ser útils per nens amb autisme, inspirats en pràctiques que realitzen institucions que treballen amb aquest tipus de nens.

Il·lustració 32. Procés del Cartró emotiu.

El primer és un treball per tal de treballar les emocions, *Cartó emotiu*, amb la finalitat d'estimular les diverses emocions que poden arribar a sentir de forma divertida.

Consta d'uns rotllos de paper pintats per tal de simular diferents tipus d'emocions, trist, content, sorprès... i unes boles de plàstic dibuixades amb les mateixes emocions per tal que el nen sàpiga introduir-les correctament pel forat.

Seguidament trobem la *Caixa partida*, consta d'una capsa TEACCH dividida en set capses més petites amb la qual el nen haurà de saber identificar el dibuix, imatge i figura d'un mateix objecte.

Amb aquest mètode es treballen diversos aspectes:

-Ensenya que l'entorn que l'envolta té significat, que la resta de persones ho comparteix mitjançant la comunicació i que, per això, han d'aprendre a

Il·lustració 33. Caixa partida.

comunicar-se.

- Dóna a conèixer que la comunicació existeix i que és possible tenir influència en la conducta d'altres persones utilitzant el procés comunicatiu.

- Mostra que el concepte de causa i efecte proporcionant les ajudes necessàries perquè entenguin que

els successos poden ocórrer de forma previsible i que, en conseqüència, és possible que s'anticipin.

- Desenvolupa en els nens amb TEA habilitats útils i funcionals per les seves

vides, buscant el major grau d'independència possible tant a l'escola com en el context familiar. El programa TEACCH potencia la presentació visual de la informació facilitant també l'ús de l'espai per evitar els problemes amb la gestió del temps. Per exemple, s'ensenya

Il·lustració 34. Procés de la Caixa partida.

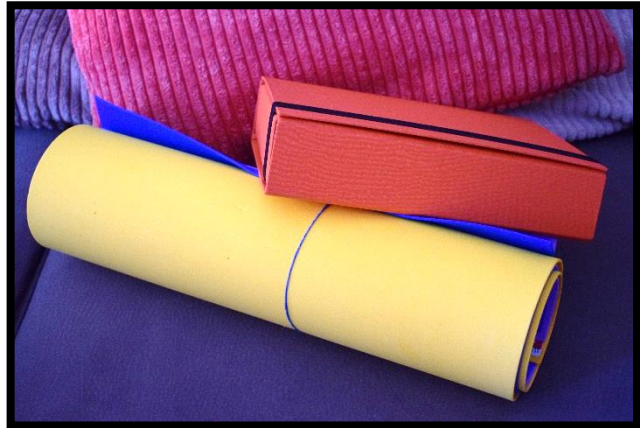
l'estratègia de treballar de dalt a baix i d'esquerra a dreta. A més, el fet d'assenyalar mitjançant reforços visuals o gestuals el concepte d'"acabat" també és positiu perquè siguin conscients que han assolit l'objectiu que es pretenia i s'ha acabat la tasca.

Per tant, direm que l'objectiu fonamental d'aquest programa és estructurar l'ensenyament al·ludint a l'organització del temps, de l'espai i de les conseqüències dels esdeveniments que tindran lloc al voltant del nen amb TEA per facilitar-unes activitats més clares i senzilles de realitzar.

Finalment l'últim és la *Libreta viatgera*, amb un sistema de peces i pictogrames que en persones amb autisme és útil, ja que necessiten seguir un cert ordre i tenir clar el que els toca fer en cada moment.

Il·lustració 35. La llibreta viatgera.

Per aquest motiu, la millor manera d'aconseguir-ho és mitjançant l'ús de sistemes pictogràfics.

Com que els pictogrames es basen en imatges, dibuixos, fotografies ... Son fàcilment compresos pels infants amb autisme. Els pictogrames no només són útils en l'àmbit escolar, sinó que també es plantegen com una manera d'organització a la llar. Així, els nens autistes saben en tot moment el que van a fer o el que els passarà.

D'aquesta manera, podem utilitzar els pictogrames per obtenir diferents resultats.

Podem planificar l'agenda del dia d'un amb autisme, ajudant així a comprendre el que farà en cada moment. Els pictogrames són també una forma no tan agressiva d'ajudar a canviar les rutines, una cosa que els costa molt als nens amb TEA.

A més, els pictogrames poden ajudar a la resolució de tasques complexes, dividint i simplificant en passos més senzills el total de la tasca.

Probablement siga una de les millors maneres de fer entendre a un infant amb autisme el que haurà de fer al llarg del dia, mostrant-li la importància de certes rutines per tal que ell mateix les vagi interioritzant, evitant així, equivocacions o faltes de comprensió en tasques més complexes.

Hem volgut confeccionar un pictograma on s'incloguin algunes de les tasques que realitzaríem un dia normal amb un infant amb autisme.

El nen podrà gaudir de diverses làmines en les quals es mostraran els pictogrames amb les accions que haurà de realitzar durant el dia.

10. Conclusió

“Per educar a un nen fa falta la tribu sencera”

Proverbi Africà

Finalitzem el treball amb aquest proverbi africà interpretant que el que vol transmetre és que per tal d'educar un nen requereix de tot el seu entorn, la seva tribu o en el cas d'aquest treball, l'aula.

Cada infant que aprèn no només ho fa del mestre o personal docent sinó que també ho fa de cada company, tots aporten i donen suport en l'aprenentatge.

La hipòtesi que plantejo és que un nen amb el trastorn de l'espectre autista (TEA) està millor atès en una escola ordinària, que gaudeixi dels recursos suficients per tal que el nen pugui ser estimulat de la millor manera possible, ja que relacionar-se amb altres persones afavoreix el seu desenvolupament com a persona.

Després de realitzar tota la recerca d'informació i haver finalitzat el treball, la tesi no té una resposta fixa, és a dir, comporta molts factors a fi que el nen estigui escolaritzat en un centre d'inclusió.

Principalment el primer component són les mancances i necessitats del nen, són la base de la seva escolarització, és a dir, si un infant requereix unes necessitats educatives especials, difícilment se l'escolaritzarà en un centre ordinari.

Per altra banda, els recursos que presenten els centres d'inclusió no són els suficients per poder atendre correctament a tots els alumnes amb necessitats educatives especials.

Finalment, un altre factor són les famílies, ja que tenen un pes importantíssim a l'hora de prendre qualsevol decisió.

Tenint en compte també les opinions recollides a l'enquesta i entrevistes, llevat de Junts que opina que els infants haurien d'estar escolaritzats en una escola plural, com he mencionat anteriorment, cada alumne pot proporcionar una part de l'aprenentatge a l'altre, per això és adient que els nens amb autisme puguin aprendre maneres de fer dels altres.

En canvi, totes les respostes de l'enquesta han defensat que l'escola especial seria convenient per al nen perquè podria gaudir d'uns docents especialitzats i amb recursos i l'infant estaria millor atès.

Però a mi em sorgeix una pregunta, no s'hauria d'intentar proporcionar aquests recursos a una escola diversa, és a dir, inclusiva i així poder afavorir tota l'aula, tota la tribu? Crec que el nostre repte és aconseguir-ho.

11. Bibliografia

BARON-COHEN Simon i BOLTON Patrick, *Autism. The facts* [en paper]. Alianza Editorial, 1998.

BROWN Lou, *Criterios de Funcionalidad* [en paper]. Milan, 1989.

FRITH Uta, *Autism. Explaining the Enigma* [en paper]. Alianza Editorial, 1991.

PALUSZNY Maria, *Autism. A practical guide for parents and professionals* [en paper]. Trillas, 1987.

12. Webgrafia

<<http://autisme.com/autisme/que-es-l-autisme.html>> [26 de juny del 2017]

<<http://www.autisme.com/autisme/altres-manifestacions-cliniques-de-l-autisme.html>> [26 de juny del 2017]

<<http://www.autisme.com/autisme/criteris-diagnostics-de-l-autisme.html>> [26 de juny del 2017]

<<http://elsonidodelahierbaelcrecer.blogspot.com.es/2009/05/todas-las-entradas-reunidas.html>> [26 de juny del 2017]

<<http://faros.hsjdbcn.org/ca/articulo/lautisme-quins-simptomes-segons-ledat>> [26 de juny del 2017]

<<http://www.fecaa.cat/>> [26 de juny del 2017]

<<http://omedicine.info/ca/autism.html>> [26 de juny del 2017]

<<https://psicologiaymente.net/clinica/tipos-autismo>> [26 de juny del 2017]

<http://ioc.xtec.cat/materials/FP/Materials/1752_EDI/EDI_1752_M02/web/html/media/fp_edi_m02_u6_pdfindex.pdf> [26 de juny del 2017]

<<http://ensenyament.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/inclusio/escola-inclusiva.pdf>> [26 de juny del 2017]

<http://www.edubcn.cat/ca/centres_serveis_educatius/serveis_educatius/serveis_educatius_de_zona/eap> [27 de juny del 2017]

<<http://blocs.xtec.cat/recursosee/>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/SantiagoAlzateCasas/autismo1-31418996>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/YossiMoncayo/el-autismo-infantil-14827345>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/dratorres/autismo-6041543>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/supercalanairo/autismo-3777780>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/An1992/autismo-ppt-12594282>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/lespas08/autismo-12320090>> [27 de juny del 2017]

<<https://es.slideshare.net/ishtarmaria/autismo>> [27 de juny del 2017]

<<https://autismodiario.org/2015/10/16/comprender-el-autismo-en-40-frases/>> [29 de juny del 2017]

<<https://www.lifeder.com/frases-autismo/>> [29 de juny del 2017]

<<http://info-tea.blogspot.com.es/2010/11/historia-del-termino-autismo.html>> [3 de juliol del 2017]

<[http://www.news-medical.net/health/Autism-History-\(Spanish\).aspx](http://www.news-medical.net/health/Autism-History-(Spanish).aspx)> [3 de juliol del 2017]

<<http://asociacionistea.com/historia-del-t-e-a/>> [3 de juliol del 2017]

<<https://autismeinfantil.wordpress.com/category/historia-de-lautisme/>> [21 d'agost del 2017]

<<http://info-tea.blogspot.com.es/2010/11/historia-del-termino-autismo.html>> [21 d'agost del 2017]

<<http://asociacionistea.com/historia-del-t-e-a/>> [21 d'agost del 2017]

<<http://faros.hsjdbcn.org/ca/articulo/lautisme-quins-simptomes-segons-ledat>> [21 d'agost del 2017]

<<http://autisme.blogdiario.com/1389558287/l-autisme-treball-de-recerca/>> [23 d'agost del 2017]

<<http://conexionautismo.com/que-es-el-autismo/caracteristicas-de-las-personas-con-tea/>> [23 d'agost del 2017]

<<https://www.etapainfantil.com/tipos-autismo>> [23 d'agost del 2017]

<<https://autismoinfantil.org/tipos-de-autismo-infantil/>> [23 d'agost del 2017]

<<http://austisme-infantil.webnode.es/asperger-/>> [23 d'agost del 2017]

<<https://es.slideshare.net/SantiagoAlzateCasas/autismo1-31418996>>

[23 d'agost del 2017]

<<http://www.viu.es/los-distintos-tipos-de-trastorno-del-espectro-autista-tea-caracteristicas-y-formas-de-intervencion-en-el-aula/>> [23 d'agost del 2017]

<<https://psicologiaymente.net/clinica/tipos-autismo#!>> [23 d'agost del 2017]

<<http://cerebroniad.blogspot.com.es/2013/07/autismo.html>> [23 d'agost del 2017]

<<https://www.adngirona.com/que-es-autisme/>> [23 d'agost del 2017]

<<http://www.autisme.com/autisme/criteris-diagnosticis-de-l-autisme.html>> [29 d'agost del 2017]

<<http://www.guiasalud.es/egpc/autismo/resumida/apartado02/definicion04.html>> [29 d'agost del 2017]

<<http://familiaiescola.gencat.cat/ca/escolaritat/etapes-educatives/educacio-primaria/educacio-especial-primaria/>> [29 d'agost del 2017]

<<http://www.webconsultas.com/autismo/causas-del-autismo-438>>

[31 d'agost del 2017]

<<http://www.mychildwithoutlimits.org/understand/autism/what-causes-autism/?lang=es>> [31 d'agost del 2017]

<<http://www.sanitas.es/sanitas/seguros/es/particulares/biblioteca-de-salud/pediatria-infancia/autismo.html>> [31 d'agost del 2017]

<<http://medicinasalud.org/dolor-enfermedad-enfermedades-trastorno-mal-trastornos/autismo-tratamiento-causas-s-ntomas-diagn-stico-y-prevenci-n/>> [31 d'agost del 2017]

<<https://autismoinfantil.org/ninos-con-autismo-causas-y-sintomas-de-ninos-con-autismo/>> [31 d'agost del 2017]

<<https://www.guiainfantil.com/blog/240/10-consejos-para-padres-de-ninos-autistas.html>> [31 d'agost del 2017]

<<https://www.etapainfantil.com/diferencias-sindrome-asperger-autismo>> [1 d'octubre del 2017]

<<https://www.guiainfantil.com/salud/Asperger/diferencias.htm>> [1 d'octubre del 2017]

<<https://diazbea.com/entradas/asperger-y-autismo-las-7-diferencias/>> [1 d'octubre del 2017]

<<https://blog.cerqana.com/asperger-diferencias-autismo/>> [1 d'octubre del 2017]

<<https://www.youtube.com/watch?v=k5GINxqWhRc>> [1 d'octubre del 2017]

<<http://www.fecaa.cat/index.php>> [2 de novembre del 2017]

<https://issuu.com/bibmontserrat/docs/tr_clarapresas> [2 de novembre del 2017]

<https://issuu.com/bibmontserrat/docs/tr_lauragimenez> [2 de novembre del 2017]

<http://www.paidopsiquiatria.cat/files/clasificacion_cie_dsm_iv.pdf> [2 de novembre del 2017]

<<https://es.slideshare.net/laia84/autisme-aiags-2010ca>> [2 de novembre del 2017]

<<http://www.autisme.com/autisme/tractaments-de-l-autisme.html>> [21 de novembre del 2017]

<http://www.autismoandalucia.org/images/stories/pdf/DSM5_traducidos.pdf> [21 de novembre del 2017]

<<http://www.autismoidea.es/project/apoyo-psicologico/>>

[30 de novembre del 2017]

<<https://atendiendonecesidades.blogspot.com.es/2012/11/materiales-para-trabajar-con-ninos-con.html>> [30 de novembre del 2017]

<<http://www.aspasim.es/index.php/es/que-hacemos>> [23 de desembre del 2017]

<http://www.xtec.cat/~jcruz/recursos/c_usee.htm> [23 de desembre del 2017]

<<https://www.juntsautisme.org/>> [23 de desembre del 2017]

<<http://agora.xtec.cat/esc-fundacioeir/>> [23 de desembre del 2017]

<<http://www.centrociel.es/>> [23 de desembre del 2017]

<<http://www.eldau.es/>> [23 de desembre del 2017]

Annexos

13. Annexos

ENTREVISTES

ENTREVISTA AMB ESTHER MASDEU

Per tal d'efectuar el meu treball i aprofundir en la recerca del tema he estat realitzant diverses entrevistes amb personal escolar que ha mantingut contacte amb nens que pateixen aquest tipus de discapacitat i han donat l'opinió sobre la dificultat, esforç i dedicació que necessiten i mereixen aquest tipus d'alumnes.

La primera que vaig fer va ser a l'orientadora i psicopedagoga de l'escola Valldemia de Mataró, Esther Masdeu.

- **Primer de tot m'agradaria saber quina és la seva trajectòria, és a dir, com va arribar a l'educació especial?**

Principalment la meva feina és vocacional, és a dir, m'hi dedico plenament en ella, per això tenia molt clar que volia estudiar educació especial, i a l'acabar la carrera vaig començar a treballar al CERAC un centre, que es troba a la Garriga, dedicat a joves i adults amb aquest tipus de dificultats i actualment treballo al Valldemia de Mataró com a orientadora.

- **I, per què educació especial?**

Doncs mira, aquesta pregunta me la solen fer sovint. Sempre em pregunten si no se'm fa pesat o no prefereixo un altre tipus d'educació.

Però, en canvi, a mi aquest treball m'omple com a persona, m'agrada moltíssim treballar amb nens, joves i adults així. Per a mi la meva feina és meravellosa.

- **En algun moment no se li fa o se li feia difícil tirar endavant amb algun nen?**

Evidentment, la feina que realitzo és molt complicada i dies que penses que ho deixaries tot, però al final del dia faig un balanç i em sento satisfeta d'haver estat ajudant tan bé com podia a tots els nens i nenes de l'escola en les seves dificultats a l'hora de seguir amb les seves vides i la seva rutina.

- **Ja que em vull dedicar a l'educació especial, m'agradaria saber quina és la seva experiència a l'escola de la Garriga?**

Doncs era una tasca com bé saps molt difícil, només treballava amb nens autistes i tot anava a dies. Havies de tenir clar que els avenços eren molt a llarg termini i que el handicap de la gran dificultat quant a comunicació era un preu a pagar. No saber moltes vegades què els hi passava, no saber què volien, què sentien o com els podies ajudar era dur.

- **Quines podien ser les activitats que realitzaven els nens allà?**

Fèiem tot tipus d'activitats per tal d'estimular-los, és a dir, ja sigui jugar amb imatges, explicar-los el que és l'aigua projectant-la en una pantalla.

Però alhora passant-se-la per la pell, o anàvem a caminar pels jardins dels voltants, en grups reduïts i diverses educadores. Podia variar segons el dia i segons l'estat dels nens.

- **Les classes eren molt nombroses, ja que tinc entès que són molt reduïdes.**

Si, hi havia molts grups classes, per dir-ho d'alguna manera, ja que s'agrupaven en 6 a 7 nens amb dos mestres per aula.

- **Té bones experiències en la teva estança en aquesta escola?**

Encara que pot semblar dur jo tinc molt bones experiències i vaig gaudir moltíssim treballant amb aquest tipus de joves i infants. Recordo que hi havia vegades que quan sortíem a passejar semblava que anaves sola, ells caminaven i miraven el seu voltant sense dir res i tu al seu costat, tot estava en calma. Cadascú estava en el seu petit món.

- **Deixant de banda la Garriga, que opina sobre les noves investigacions que estan realitzant sobre el TEA?**

Des del meu punt de vista, s'està millorant i estem avançant molt. Quan jo vaig començar estudiar no hi havia la meitat de coneixements que hi ha actualment i això facilita el tracte i les facilitats d'aquestes persones. Entenc que és de justícia i s'ho mereixen tant ells com les seves famílies. S'ha de seguir investigant, invertint i avançant per poder atendre'ls de la millor manera.

- **Creu que a poc a poc anirem tenint més coneixement sobre el TEA?**

No tinc cap mena de dubte, cada cop més tindrem constància de quina educació i acompanyament els hi afavoreix o si es una síndrome genètic o no, quin tractament els hi va millor, reeducació, entre altres aspectes.

- **I finalment, m'agradaria que expresses la seva opinió sobre si un nen autista es desenvoluparà millor en una escola ordinària o especial.**

Dependrà del grau d'afectació que tingui. Justament a l'escola n'hem tingut un cas que va haver de marxar a una escola especial, ja que tant el nen com la resta del grup no es beneficiaven de la interacció mútua, tot i els esforços tant de la família, mestres com agents externs perquè així fos. En aquest cas, poder rebre una atenció específica de professionals entesos i formats en el tracte amb persones amb autisme, ha fet que actualment aquest nen rebi una atenció i pugui fer progressos.

Per tant, dependrà del tipus de cas, els recursos que l'escola pugui tenir per atendre'ls, la formació del claustre, disponibilitat, etc. En tot cas, la societat els ha de contemplar com a personetes que formen part d'ella i no se'ls ha d'excloure en cap dels casos, perquè fins i tot en el moment que l'alumne del què et parlava que teníem a l'escola, hi era, va ser motiu d'aprenentatge per a tots. Conviure amb ell va ser una experiència igualment per a tota la comunitat educativa.

Actualment a la nostra escola tenim alumnes amb TEA-Asperger i els estem atenent. Ara bé, si es tracta d'alumnes amb autisme sever, haig de dir que la cosa canvia, i la meva opinió, és que actualment les escoles igual no estan preparades del tot per poder atendre'ls amb plenes garanties.

Això no vol dir que no hi poguessin ser en algun tipus de règim d'algunes hores, per exemple, o s'hauria d'estudiar la modalitat.

ENTREVISTA AMB MARIAN GARCIA, JUNTS

A part de les escoles els nens amb TEA poden gaudir de diverses institucions que proporció en ajudes per tal de fomentar el desenvolupament de nens amb aquest tipus de trastorns dins la societat. Un clar exemple d'aquestes organitzacions seria Junts, una institució que proporciona eines a aquests nens i a les seves famílies respectives.

Vaig tenir el plaer de poder posar-me en contacte amb una de les persones que tracta amb aquests tipus de trastorns dins de Junts i em va poder proporcionar informació de com treballen amb tots els nens que arriben amb una sèrie de mancances a l'hora de comunicar-se, relacionar-se, entre d'altres.

Junts, per tant, treballa amb nens autistes des del primer moment que son diagnosticats fins que tenen 19 anys, al llarg d'aquest període realitzen una teràpia conductual de cada nen.

Un cop arriba un nen nou es realitza una entrevista amb els pares i es creen uns objectius tenint en compte la voluntat de la mateixa família.

Després de crear aquest pla individualitzat es comença a treballar amb l'infant sempre tenint en compte les seves capacitats. Aquestes teràpies tenen com a finalitat introduir al màxim possible la persona dins de la societat en la qual es troba intentant reduir en major nombre possible les seves mancances, cercant l'autonomia del nen.

Il·lustració 36. Logotip de l'associació.

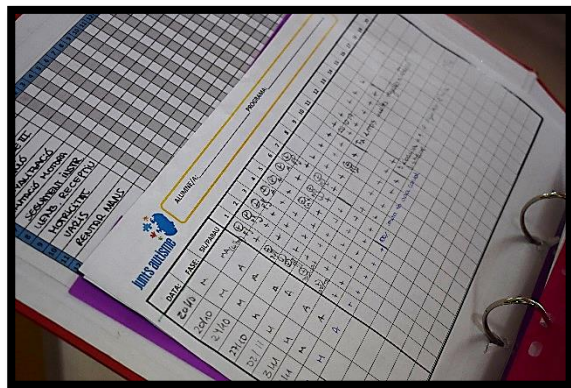

Cada persona és totalment diferent i reacciona diferent a cada teràpia per tant, mai hi ha un futur cert. Junts treballa a poc a poc amb mètodes que donen eines a les persones amb TEA. A més d'ajudar també a les escoles i les famílies per tal de fer un bon treball.

Segons el nen i les seves necessitats es realitzen més o menys hores, sempre tenen una persona a càrrec durant el temps que estiguin realitzant la teràpia, aquest especialista realitza un treball psicoeducatiu i els hi proporciona l'ajuda necessària.

A més d'explicar-me els seus principals objectius amb cada nen, vaig tenir el plaer de poder estar present en una de les teràpies amb un nen amb TEA.

Quan arriba el nen agafa la seva llibreta per poder comunicar-se i plantegen l'horari del dia amb les imatges, ja que tenir icones visuals és essencial per tal que ho puguin entendre amb més claredat.

Il·lustració 37. Seguiment individual del nen.

Il·lustració 38. Horari visual.

A més del seu horari el nen té un full en el qual es veu representat les vegades que realitza la feina correctament, és a dir, cada cop que fa bé la feina el número 1 (primera feina) el mou, per tant a acabat una i així fins a deu. Realitzen exercicis d'igualació, el nen ha de posar l'objecte i la imatge que coincideixin juntes.

Treballen la mobilitat, com per exemple alçar el braç, senyalar, tocar-se el cap i la panxa alhora, entre d'altres.

Il·lustració 39. Exercici d'igualació.

Un altre tipus d'exercici seria relacionar dues imatges iguals o també el llenguatge representatiu, és a dir, mostrar-li una foto de la seva mare i que sigui capaç de reconèixer-la sense problemes.

Després de fer les activitats arriba l'hora de recollir, una part molt important que han d'interioritzar, si no ho deixarien tot igual i marxarien.

En resum, Junts és una entitat que treballa amb les famílies i alhora escoles, que tenen infants amb autisme donant-los una orientació, suport i acompanyament, per tal que aquests puguin gaudir dels mateixos recursos i facilitats dins la societat que qualsevol altre persona.

Il·lustració 40. Explicació visual de com rentar les dents.

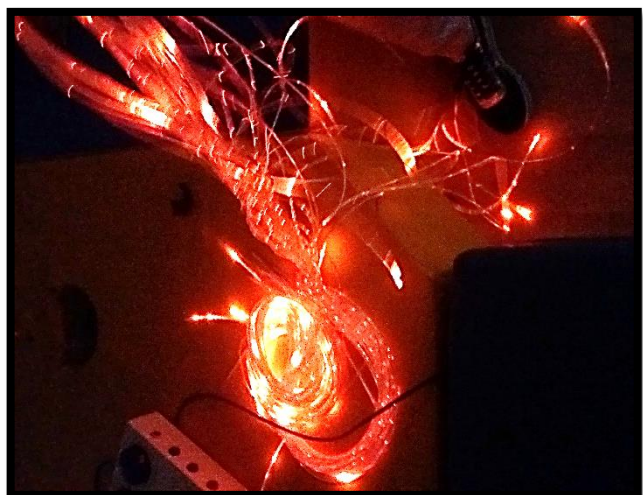

ENTREVISTA AMB CEE, LES AIGÜES

Les Aigües és escola pública d'Educació Especial, depenent del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya.

El centre atén alumnes amb necessitats educatives especials, alguns dels quals presenten greus problemes de comunicació oral que fa necessari treballar sistemes alternatius i/o augmentatius de la comunicació, com són el llenguatge de signes manuals que utilitzen les persones sordes, i altres sistemes pictogràfics, etc. Gràcies a aquests sistemes el nostre alumnat pot demanar, explicar, preguntar i expressar les seves necessitats, els seus sentiments..., en definitiva, comunicar-se i desenvolupar-se.

El mateix dia de l'entrevista vam poder entrar en diverses aules on treballen amb els nens amb necessitats educatives especials. Una aula era la sensorial, on hi havia tot tipus de material per tal d'estimular els alumnes mitjançant diferents sensacions corporals, per exemple, fibres òptiques, matalassos d'aigua per tal que el nen observés i sentís les diferents sensacions.

Il·lustració 41. Fibres òptiques i columnes sensorials.

La directora explicava que depenent de l'activitat que estaven realitzant utilitzaven els diferents materials, per exemple si treballaven l'aigua amb la finalitat d'introduir al màxim el concepte els posaven imatges a la televisió perquè veiessin que era, a més d'agafar aigua i posar-se-la per la pell, aquestes teràpies són adients per nens autistes, ja que interioritzen en major quantitat els conceptes si aquestes són apresos visualment.

Il·lustració 42. Taula d'activitats i rutines.

Il·lustració 43. Conte explicat amb pictogrames.

A més de la sala sensorial, tenen aules normals amb taules on els nens treballen amb pictogrames i rutines, tot de manera molt visual. Depenent de l'edat del nen i de la seva capacitat treballen d'una manera o una altra, hi haurà nens que no podran llegir contes i d'altres que amb ajudes de pictogrames sí que ho podran fer, per això l'escola gaudeix de llibres adaptats. També a les seves instal·lacions podem trobar un gimnàs amb l'objectiu de treballar la motricitat de tots els alumnes.

A cada aula hi ha uns set alumnes, així es facilita el treball individual, que disposen de dues professionals a càrrec a part de tot el personal preparat que hi ha a l'escola.

Il·lustració 44. Part del gimnàs del centre.

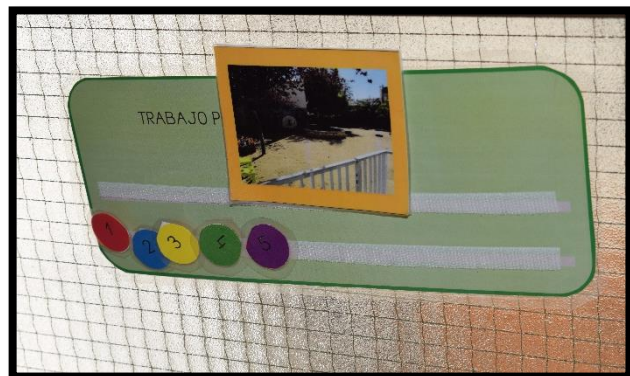
ENTREVISTA AMB CARMEN GARCIA, A L'ESCOLA SAGRAT COR DE JESÚS

Vam tenir el plaer de concertar una entrevista i una estada de dos dies, amb l'objectiu d'observar com es treballa amb un nen autista dins d'una aula inclusiva, al Sagrat Cor de Jesús, centre que pertany a la Congregació de les Germanes Franciscanes dels Sagrats Cors. Compta amb més de 128 anys d'història formant infants i joves d'una manera integral, atenant a totes les dimensions de la seva persona,

La vetlladora, Carmen Garcia, ens va explicar la situació en la qual es trobava el nen del qual tenia cura, cada dia unes tres hores al matí.

Com hem esmentat anteriorment en el treball un nen autista necessita un suport preparat amb antelació, a més de l'ajuda de l'escola i pares. Per tant, l'escola ha d'intentar treballar, en la mesura del possible, de la mateixa manera que una escola especial o una associació (com seria Junts).

Utilitzen pictogrames, rutines, mètode teacch per tal de desenvolupar al màxim les capacitats de l'infant, a més d'intentar introduir-lo dins l'aula amb l'objectiu de no fer-lo sentir malament.

Il·lustració 45. Sistema de rutines.

Els dies que vam estar a l'escola, la vetlladora em va mostrar el material que utilitza diàriament amb el nen i les dificultats que comporta estar sempre pendent d'un infant amb aquestes característiques.

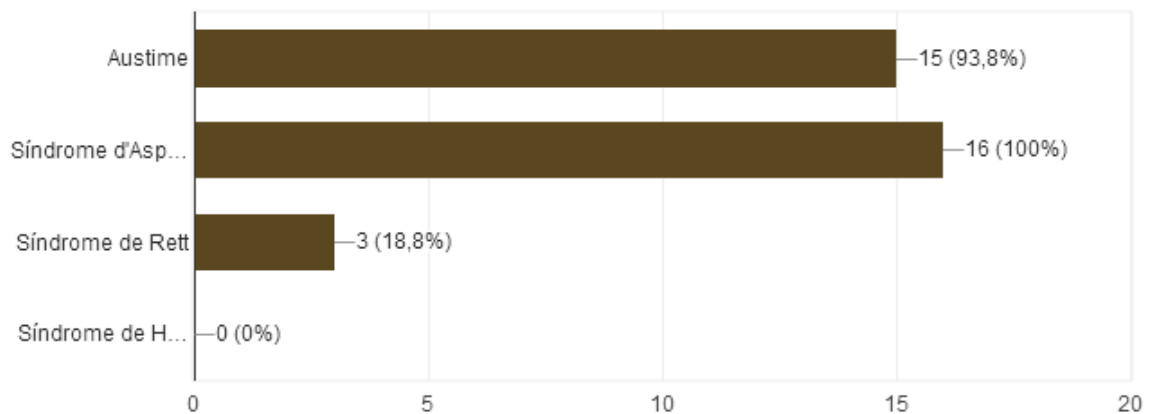
Enquesta TEA

Trastorn de l'Espectre Autista (Autisme, Síndrome d'Asperger, Síndrome de Rett, Síndrome de Heller) * Necessari

1. Quins síndromes del TEA coneix? *

Seleccioneu totes les opcions que corresponguin.

- Austime
- Síndrome d'Asperger
- Síndrome de Rett
- Síndrome de Heller

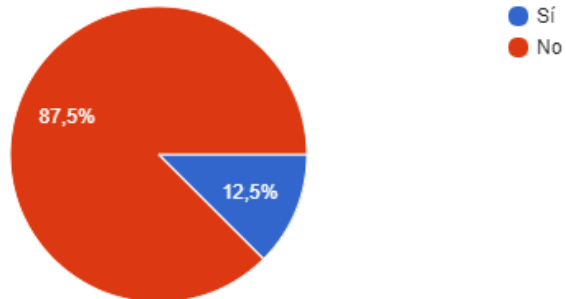

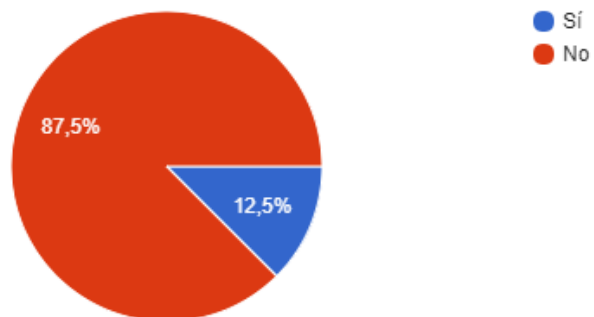
2. Es considera amb les competències necessàries per acompanyar l'educació d'aquestes persones? *

- Sí
- No

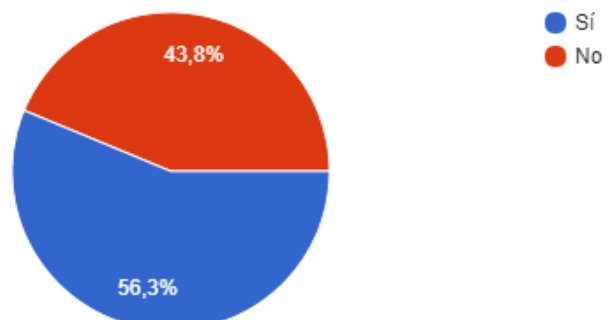
3. Creu que l'entorn escolar (companys, mestres...) està preparat per conviure amb un nen autista? *

- Sí
- No

4. Està a favor de les escoles inclusives? *

- Sí
- No

5. En cas afirmatiu, creu que seria efectiu aquest tipus de sistema d'ensenyament? Expliqui el perquè.*

Resposta de 1-4. Han respòs no a l'anterior.

Resposta 5. Sempre i quan hi hagi recursos suficients i principalment recursos humans.

Resposta 6. No ho crec, seria necessari canviar moltes coses.

Resposta 7. Sí. Sempre i quan hi hagi els recursos i la formació adequada. És efectiu pel nen autista com pels seus companys.

Resposta 8. Crec que les escoles inclusives podrien ser si els recursos, formació dels docents i d'escola fossin més i més adequats.

Resposta 9. Estic a favor depenent del trastorn o mancança que tingui l'alumne. Un alumne amb visió reduïda, mobilitat reduïda, capacitats intel·lectuals mínimes, Asperger lleus sí que podrien anar a una escola ordinària. Ara bé, alumnes autistes no.

Resposta 10. No seria efectiu ja que no hi ha suficients recursos (espais, especialistes, materials...).

Resposta 11. No és tan efectiu perquè un mestre no pot realitzar la seva tasca bé i complir amb les necessitats de tots els nens, intentant que tinguin un creixement personal i acadèmic correcte de i a més procurar un ambient correcte amb persones amb aquest tipus de dificultat. És molt difícil.

Resposta 12. Seria efectiu si es bolquessin tots els efectius personals i econòmics als centres per poder tenir els espais adequats, les instal·lacions adequades i la formació necessària per tal de comptar amb una inclusió real.

Resposta 13. Seria efectiu si hi hagués una bona formació i un bon acompanyament pels docents.

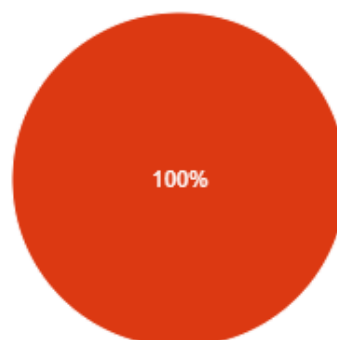
Resposta 14. Sí, però amb un suport molt gran per part de l'especialista que ens assessori i ens ajudi per tal que a l'infant se li pugui oferir tot un ventall de possibilitats i ell es trobi el més còmode i segur possible. Si no es així aquests infants per desgracia en ocasions queden una mica desemparats dins l'escola ordinària.

Resposta 15. Perquè aquest tipus d'escola ha de donar resposta a les necessitats de tots alumnes, respectant la diversitat. Intentant que les diferències entre els alumnes no sigui un problema, sinó enriquidor per a tots.

Resposta 16. He dit que no

6. Creu que les escoles inclusives tenen recursos suficients? *

- Sí
- No

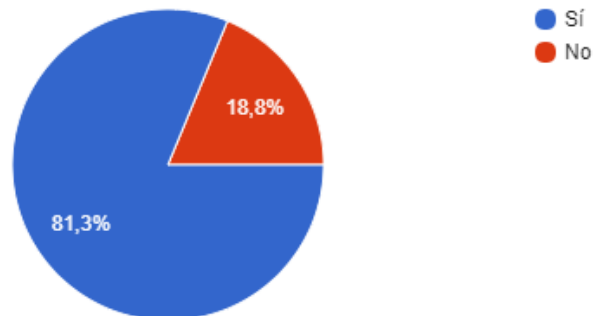

● Sí
● No

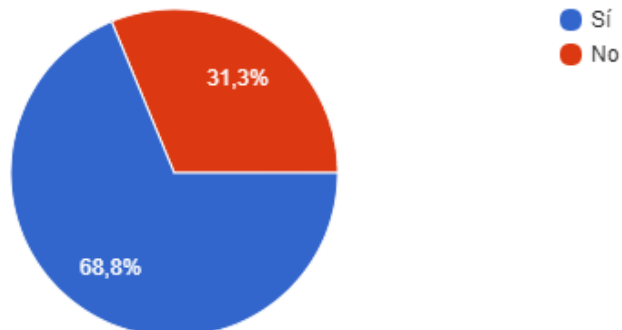
7. A la vostra escola hi ha algun nen autista? *

- Sí
- No

8. En cas que hi hagués, tenen assistència personal, és a dir, algun professional a part del referent tutor/a? *

- Sí
- No

9. Creu que un nen autista tindrà més facilitats si només estudia en una escola especial o en una ordinària? Respongui el perquè. *

Resposta 1. En una especial ja q s'adaptaran els programes curriculars a les seves necessitats.

Resposta 2. En una especial ja q s'adaptaran els programes curriculars a les seves necessitats.

Resposta 3. Com en la resposta anterior depèn del grau d' autisme i dels recursos que tinguis.

Resposta 4. El més adient considero que seria començar en una especial i preparar-lo per a que pugui estar en una aula ordinària.

Resposta 5. Crec que tindrà més facilitats a l'escola especial perquè tenen molts més mitjans (recursos, personal,...) per arribar a aquest nen. Tot i que depèn del grau d'autisme també pot tenir les mateixes facilitats a l'escola ordinària.

Resposta 6. Especial, per la formació i recursos dels que disposen.

Resposta 7. Si va a una escola especial, el personal està format, té recursos , eines, metodologies, espais preparats... per aquest tipus d'alumnat. En una escola ordinària crec que trobaria limitacions i barreres -per més bona voluntat que hi posi la mestra- el personal no està format. És bonic parlar de la inclusió i socialització, però a mesura que els nens es van fent grans la realitat és una altra... cadascú s'ajunta segons semblances i afinitats. I aquests alumnes quedarien marginats.

Resposta 8. Si els recursos són els adequats, el nen autista podria tenir escolarització compartida

.

Resposta 9. Sí, perquè hi ha personal especialitzat.

Resposta 10. Crec que un nen autista tindrà més facilitat si compta amb els professionals i els espais necessaris i que pot ser en una escola ordinària.

Resposta 11. Jo crec que està millor en una escola especial, ja que és on estan els especialistes. A l'escola ordinària no tenim recursos ni estem preparats.

Resposta 12. Depèn de l'acompanyament que rebi aquest infant.

Resposta 13. En una escola especial perquè poden potenciar totes les seves capacitats des del principi de la seva vida escolar.

Resposta 14. Penso que ha d'assistir a totes dues, ja que totes dues li poden oferir unes oportunitats diferents i es complementen.

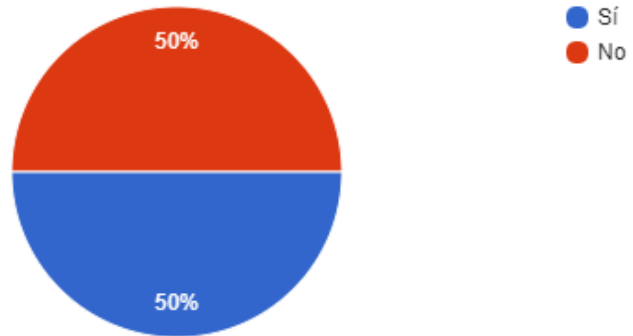
Resposta 15. Possiblement tingui més possibilitats en una escola especial, ja que a dia d'avui els recursos que tenen les escoles ordinàries són mínims i per tant falta atenció tant pel nen autista com pels altres alumnes de la mateixa aula.

Resposta 16. Depèn de molts factors, recursos humans i materials i sobretot professionals que coneguin com treballar amb aquests alumnes.

10. Considera apropiat que el nen realitzi un horari d'escola compartida, uns dies en l'escola ordinària i la resta a l'escola especial? *

- Sí
- No

Una peça més dins l'aula

